RAPOR · TÜRK DÜNYASI · TDT

Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi

Türkiye'nin Devraldığı Dönem Başkanlığı

KASIM 2026

STRATEJİKUS.COM

BU RAPOR HAKKINDA

Bu rapor **1 Kasım 2026** tarihine kadar erişilebilen kaynaklarla hazırlanmış, kaynaklar 6 Kasım 2026 itibarıyla yeniden kontrol edilmiştir. Ankara Bildirisi'nin tam metni 6 Kasım 2026 itibarıyla Teşkilatın genel ağ sayfasında yayımlanmamıştır; madde atıfları zirvede dağıtılan nüshaya dayanmaktadır.

Bu rapor, Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) Devlet Başkanları Konseyinin 29–30 Ekim 2026 tarihlerinde Ankara'da toplanan 13. Zirvesi'ni incelemektedir. Rapor zirvenin kapsamını ve katılım düzeyini, Türkiye'nin ikili temaslarını, Ankara Bildirisi'ni ve Türkiye'nin devraldığı dönem başkanlığı bakımından ortaya çıkan sonuçları ele almaktadır.

Raporda doğrulanmış olgular, tarafların beyanları ve raporun değerlendirmeleri ayrı tutulmuş; liderlerin konuşmalarındaki teklifler ile bildiriye giren hükümler birbirinden ayrılmıştır. Rapor, Us'un zirve öncesinde yayımladığı "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" raporunun devamı niteliğindedir.

Bölüm I zirvenin kapsamını ve katılımı, Bölüm II dışişleri temaslarını ve ikili anlaşmaları, Bölüm III Ankara Bildirisi'nin içeriğini, Bölüm IV zirvenin değerlendirmesini, Bölüm V ise Türkiye'nin dönem başkanlığına ilişkin sonuçları içermektedir.

Rapor

Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi ve Türkiye'nin Devraldığı Dönem Başkanlığı

Zirve sonrası belge temelli değerlendirme

Yayımlayan

Us · Strateji ve Güvenlik · stratejikus.com · Kasım 2026

Veri notu

Rapor; Ankara Bildirisi'ne, Türkiye'nin ve üye devletlerin resmî açıklamalarına, liderlerin konuşma metinlerine, haber ajanslarının aktarımlarına ve konuyla ilgili akademik çalışmalara dayanmaktadır.

Atıf önerisi

Us Strateji ve Güvenlik. "Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi ve Türkiye'nin Devraldığı Dönem Başkanlığı." Us Raporları, Kasım 2026. stratejikus.com.

Yeniden yayım

Bu rapor CC BY-ND 4.0 lisansıyla yayımlanmıştır: değiştirilmeden ve Us belirtilerek yeniden yayımlanabilir.

TEMEL BULGULAR

Raporun temel tespitleri

01 Ankara Zirvesi, Teşkilatın gündemini genişleten fakat temel belgelerini erteleyen bir geçiş zirvesidir. TDT 2027–2031 Stratejisi ile Stratejik Ortaklık, Ebedî Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması kabul edilmemiş; 163 maddelik bildiri bir karar metninden çok Teşkilatın faaliyet envanteri niteliği kazanmıştır.

02 Teşkilat, 2022–2026 Stratejisi'nin süresi dolarken 2027'ye onaylanmış yeni bir strateji belgesi olmadan girecektir. Türkiye'nin dönem başkanlığı, bu iki belgenin 14. Zirve'ye imzaya hazır götürülmesiyle sınanacaktır.

03 Türkiye'nin Teşkilat içindeki rolü, gündemi belirleyen ve uzlaşı arayan bir liderliktir. Ev sahibi ve dönem başkanı olmasına rağmen Türkiye'nin öne sürdüğü girişimler de uzlaşı süzgecinden geçmiştir; bu durum, Teşkilatın uzlaşıya dayalı işleyişinin ev sahibi ülkeyi de bağladığını göstermektedir.

04 Teşkilatın karar usulü, Ankara'ya ortaklarına öncelik dayatacak bir araç vermemektedir. Bölge devletlerinin yayılmacı ve baskı kurmaya dönük politikalara karşı taşıdığı temkin ile Türkiye ve üye devletler arasındaki ilişkilerin karşılıklı rızaya dayanması da bu rolün sınırlarını çizmektedir.

05 Bildiri, üyelerin önceliklerinin kesiştiği alanlarda ayrıntılı, ayrıştığı alanlarda sessizdir. Rusya, İran, Rusya–Ukrayna savaşı ve Azerbaycan–Ermenistan barış süreci bildiride yer almamaktadır; oysa Gebele Bildirisi, Azerbaycan ile Ermenistan arasında varılan anlaşmayı memnuniyetle karşılamıştı.

06 Türkiye'nin öncelikli dış siyaset başlıklarında bildiri, Ankara'nın millî tutumunun gerisinde kalmıştır. Kıbrıs maddesinde Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliği ve eşit milletlerarası statüsü vurgusuna, Gazze maddesinde ise Gebele Bildirisi'nde bulunan 1967 sınırları ve Doğu Kudüs atfına yer verilmemiştir.

07 Teşkilatın dışa açılımı iki yönden sınanmaktadır. Rusya'nın TDT+ formatına katılmasına yahut Teşkilatın faaliyetlerine gözlemci olarak dâhil olmasına dair Kazakistan teklifi bildiriye girmemiş; Orbán sonrası Macaristan'ın zirvede temsil edilmemesi ise Teşkilatın Avrupa'ya açılan kanalının daralabileceğine işaret etmiştir.

08 Özbekistan'ın Teşkilat içindeki ağırlığı artmaktadır. Genel Sekreterliğe ilk kez bir Özbekistan vatandaşı getirilmiş, 14. Zirve'nin 2027'de Özbekistan'da toplanmasına karar verilmiştir. Türkiye'nin dönem başkanlığı bu sebeple Ankara–Taşkent eşgüdümüne dayanacaktır.

09 Bağlantısallık, üyelerin önceliklerinin en çok kesiştiği alandır. Buna mukabil Hazar geçişine ilişkin yeni hükûmetler arası çerçeve Azerbaycan ile Kazakistan arasında ikili düzeyde kurulmaya başlanmış olup Türkiye bu anlaşmanın tarafı değildir.

10 Zirvenin ikili diplomasisi ağırlıklı olarak cumhurbaşkanları düzeyinde yürütülmüş; zirve sürecinde Türkiye'nin imzaladığı beş ikili belgenin tamamı Özbekistan'la ilgili olmuştur. Dönem başkanlığında Strateji ve Antlaşma müzakerelerinin günlük yükü Dışişleri Bakanlığına düşecektir.

ANA SONUÇ

Ankara Zirvesi bir atılım zirvesi değil, bir geçiş zirvesidir. Teşkilatın gündemi genişlemiş, kurumsal faaliyeti yoğunlaşmış; fakat önümüzdeki beş yıla yön verecek belgeler bir sonraki zirveye kalmıştır. Türkiye'nin dönem başkanlığı, bu belgeleri 14. Zirve'ye imzaya hazır hâle getirip getiremeyeceğiyle ölçülecektir.

Anahtar kavramlar

Türk Devletleri Teşkilatı; Ankara Bildirisi; dönem başkanlığı; TDT+ formatı; Orta Koridor; bağlantısallık; uzlaşı; karşılıklı rıza

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

Giriş 6

Bölüm I · Zirvenin Kapsamı ve Katılım 7

A. Tema, katılım ve temsil seviyesi 7

B. Program 8

C. Liderlerin beyanları 9

D. İmzalanan belgeler ve kurumsal kararlar 11

Bölüm II · Dışişleri Temasları ve İkili Anlaşmalar 12

A. Dışişleri Bakanları Konseyi 12

B. Bakan seviyesindeki ikili temaslar 12

C. Cumhurbaşkanı seviyesindeki görüşmeler 13

D. Türkiye ile Özbekistan arasında imzalanan belgeler 13

Bölüm III · Ankara Bildirisi 14

A. Metnin yapısı 14

B. Siyaset, dış siyaset ve güvenlik 14

C. İktisat, ulaştırma, enerji ve dijitalleşme 15

D. Halklararası ve kurumsal iş birliği 16

Bölüm IV · Değerlendirme 17

A. Katılım seviyesi ve gözlemciler 17

B. Zirve diplomasisi ve ikili çıktılar 18

C. Bildirinin niteliği: genişleyen gündem, ertelenen belgeler 18

D. Ortak paydanın sınırları 20

E. Bağlantısallık gündemi 22

Bölüm V · Türkiye'nin Dönem Başkanlığı ve Sonuç 23

Kaynakça 24

TABLO

Tablo 1. Zirve Öncesi İzleme Başlıkları ve Ankara Zirvesi'ndeki Karşılıkları 19

Giriş

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) Devlet Başkanları Konseyinin 13. Zirvesi, Teşkilatın 2022–2026 Stratejisi'nin son yılında ve yeni dünya düzensizliğinin[1] Türk dünyasının yakın çevresinde, Orta Doğu'dan Karadeniz'e ve Afganistan'a uzanan kuşakta yoğun biçimde hissedildiği bir dönemde toplanmıştır. Bu sebeple Ankara'da üç mesele bir araya gelmiştir: Teşkilatın önümüzdeki beş yılına yön verecek iki temel belgenin akıbeti, üyeler arasındaki ortak paydanın nereye kadar uzandığı ve Türkiye'nin dönem başkanlığında neyi başarabileceği.

Teşkilatın bu ortamdaki anlamı, konuya ilişkin çalışmalarda üç noktada öne çıkmaktadır. İlk olarak, herhangi bir aktörün hegemonya kuramadığı çok merkezli uluslararası sistemde millî güvenliği esas alan bölgeselleşme yaygınlaşmakta; tarihsel bağlara, ortak kimliğe ve kültürel normlara dayanan bölgesel birlikler de üyelerine küresel aktörler karşısında stratejik esneklik kazandırmaktadır.[2] İkinci olarak, Türkiye ile üye devletler arasındaki ilişkilerin temelinde karşılıklı rıza bulunmaktadır. Teşkilatın adının değiştirilmesi de üyelerin tek bir yapı içinde eritilmesini değil, her birinin eşit statüde ortak hedefler etrafında bir araya gelmesini ifade etmektedir.[3] Üçüncü olarak, Teşkilatın sürdürülebilirliği faaliyetlerin kurumsallaşmasına ve Türkiye'nin özellikle siyasi konularda öncü bir rol üstlenmesine bağlı görülmektedir.[4] Zirvenin sonuçları bu üç noktanın her birinde karşılık bulmaktadır: Kazakistan'ın Rusya'ya ilişkin TDT+ teklifi bölgesel birliğin dış aktörler karşısındaki esnekliğini tartışmaya açmış, uzlaşıya dayalı karar usulü ev sahibi Türkiye'yi de bağlamış, kurumsallaşmayı derinleştirecek temel belgeler ise bir sonraki zirveye kalmıştır.

Us'un zirve öncesinde yayımladığı raporda, Ankara Bildirisi'ni değerlendirmede belirleyici ölçütün yeni siyasi ifadelerin sorumlu kurum, takvim, kaynak ve uygulama göstergesiyle desteklenip desteklenmediği olacağı belirtilmiş ve bu amaçla bir kontrol matrisi önerilmişti.[5] Bu rapor aynı ölçütü zirvenin sonuçlarına uygulamaktadır. Daha açık şekilde ifade edecek olursak, zirvenin değeri bildirinin uzunluğuyla değil; hangi belgelerin imzalandığı, hangilerinin ertelendiği ve ertelenen belgelerin hangi takvime bağlandığıyla ölçülmelidir.

---

1. Kavram için bk. İlyas Topsakal ve Alperen Kürşad Zengin, "Vol. I: Yeni Dünya Düzensizliği ve Yükselen Güçler," *Kriter* 8, sy. 81 (Temmuz-Ağustos 2023); İlyas Topsakal ve Alperen Kürşad Zengin, "Yeni Dünya Düzensizliğinde İkinci Perde: ABD'nin Neo-Egemenlikçiliği," *Kriter* 10, sy. 103 (Temmuz-Ağustos 2025).
2. Alperen Kürşad Zengin, "Türkiye'nin Büyük Stratejisi ve Türk Devletleri Teşkilatı," *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Türk Devletleri Teşkilatı (Dünü, Bugünü, Yarını) Özel Sayısı (2025): e306, e308, https://doi.org/10.16985/mtad.1628123; İlyas Topsakal ve Alperen Kürşad Zengin, "II. Bölgeselleşmenin Yeni Mimarisi: Bugünden Geleceğe Bakış," *Kriter* 10, sy. 103 (Temmuz-Ağustos 2025).
3. Zengin, "Türkiye'nin Büyük Stratejisi," e308; Alperen Kürşad Zengin ve İlyas Topsakal, "Türk Dünyası, Türkiye ve Rıza," *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Türk Devletleri Teşkilatı Özel Sayısı (Eylül 2022): 1–5, https://gsd.msu.edu.tr/Content/sayilar/dokuman/GSD_TDT_OS_eylul2022/GSD_TDT_OS_092022.pdf; Alperen Kürşad Zengin ve İlyas Topsakal, "Orta Asya'da Rusya (Y)etkisi: Değişen Dinamikler ve Türkiye," *Kriter* 7, sy. 73 (Kasım 2022).
4. Zengin, "Türkiye'nin Büyük Stratejisi," e313–e314.
5. Us Strateji ve Güvenlik, *Dilde, Fikirde, İşte Birlik: Türk Devletleri Zirveleri ve Kurumsallaşma, 1992–2026*, Us Raporları (Ekim 2026), Bölüm 7 ve 8.

Raporun usulü, doğrulanmış olguları, tarafların beyanlarını ve raporun kendi değerlendirmelerini ayrı düzlemlerde tutmaktır. Ankara Bildirisi'ne yapılan atıflar madde numaralarıyla gösterilmiş; liderlerin konuşmalarındaki beyanlar ile bildirideki hükümler birbirinden titizlikle ayrılmıştır.[6] Zira bu tür metinlerde en sık düşülen hata, bir liderin dile getirdiği teklifi Teşkilatın kararı saymaktır.

BÖLÜM I

Zirvenin Kapsamı ve Katılım

A. Tema, katılım ve temsil seviyesi

Türk Devletleri Teşkilatı Devlet Başkanları Konseyinin 13. Zirvesi, 29–30 Ekim 2026 tarihlerinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ev sahipliğinde Ankara'da toplanmıştır. Zirvenin teması "Türk Yüzyılı: Dilde, Fikirde, İşte Birlik" olarak belirlenmiştir. Toplantıların ilk günü olan 29 Ekim, Cumhuriyet'in 103. yıl dönümüne denk gelmiştir. Dışişleri Bakanları Konseyi 29 Ekim'de toplanmış, Devlet Başkanları Konseyi ise 30 Ekim'de Beştepe Millet Sergi Salonu'nda bir araya gelmiştir. Türkiye zirveyle birlikte Teşkilatın dönem başkanlığını Azerbaycan'dan devralmıştır.[7]

Temadaki ifade, İsmail Gaspıralı'nın Türk dünyasında yaygınlık kazanan "Dilde, fikirde, işte birlik" şiarından gelmekte ve Teşkilatın normatif zeminini hatırlatmaktadır. Nitekim üye devletlerin bu şiarla ortak bir zeminde politika üretmesi, Teşkilatın edilgen bir araç olmak yerine belirli ölçüde etkin bir yapı kazanabilmesi için elzem görülmüştür.[8]

Devlet Başkanları Konseyi toplantısına Erdoğan'ın yanı sıra Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev, Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sadır Caparov, Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev ve Azerbaycan Dışişleri Bakanı Ceyhun Bayramov katılmıştır. Gözlemcilerden Türkmenistan'ı Devlet Başkanı Serdar Berdimuhamedov, Kuzey Kıbrıs

6. Bildirinin tam metni 6 Kasım 2026 itibarıyla Teşkilatın genel ağ sayfasında yayımlanmamıştır; madde numaralı nüsha zirvede dağıtılmıştır. Madde numaralarına yapılan atıflar bu nüshaya dayanmaktadır: Türk Devletleri Teşkilatı, "Devlet Başkanları Konseyi 13. Zirvesi Ankara Bildirisi," Ankara, 30 Ekim 2026, 163 md. (bundan sonra: Ankara Bildirisi). Metnin tematik özetleri için bk. Anadolu Ajansı, "Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi Ankara Bildirisi yayımlandı," 30 Ekim 2026, https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turk-devletleri-teskilati-13-zirvesi-ankara-bildirisi-yayimlandi/4106522; DHA, "TDT 13'üncü Liderler Zirvesi Ankara Bildirisi imzalandı," 30 Ekim 2026, https://www.dha.com.tr/politika/tdt-13uncu-liderler-zirvesi-ankara-bildirisi-imzalandi-2972577; "Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi Ankara Bildirisi yayımlandı! İşte 163 maddelik bildiriden detaylar...," *Hürriyet*, 30 Ekim 2026, https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-devletleri-teskilatindan-ortak-bildiri-turk-dunyasinin-is-birligi-stratejik-onemde-43360616.

7. Anadolu Ajansı, "Türk Devletleri Teşkilatı Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı yarın Ankara'da yapılacak," *Foreks*, 28 Ekim 2026, https://www.foreks.com/haber/detay/6ae1c80458b1b941c2092c01/AA/tr/turk-devletleri-teskilati-disisleri-bakanlari-konseyi-toplantisi-yarin-ankara-da-yapilacak-28-10-26/; T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, "President Erdoğan delivers closing remarks at OTS Summit," 30 Ekim 2026, https://www.iletisim.gov.tr/english/haberler/detay/president-erdogan-delivers-closing-remarks-at-ots-summit; "13th OTS Summit — Azerbaijan hands over chairmanship to Turkey," *1news.az* (AZERTAC'a dayanarak), 30 Ekim 2026, https://1news.az/en/news/20261030231516857-13th-OTS-Summit-Azerbaijan-hands-over-chairmanship-to-Turkey.

8. İlyas Topsakal ve Alperen Kürşad Zengin, "Türk Devletleri Teşkilatı: Siyasi, Ekonomik ve Kültürel Çıktılar," *Kriter* 6, sy. 63 (Aralık 2021).

Türk Cumhuriyeti'ni (KKTC) Cumhurbaşkanı Tufan Erhürman temsil etmiştir. Bildiriyi beş üye devlet adına Tokayev, Caparov, Erdoğan, Mirziyoyev ve Bayramov imzalamıştır; gözlemciler bildirinin tarafı değildir.[9]

Teşkilatın bir diğer gözlemcisi olan Macaristan ise zirvede temsil edilmemiştir. Ne Dışişleri Bakanları Konseyinin açıklanan katılımcı listesinde ne de liderler toplantısına ilişkin haberlerde Macaristan'dan bir temsilci anılmaktadır; Türk basınında da Macaristan'ın yeni yönetiminin zirveye temsilci göndermediği belirtilmiştir.[10] Macaristan'da Nisan 2026 seçimlerinin ardından Viktor Orbán'ın 2010'dan beri süren başbakanlığı sona ermiş, Péter Magyar liderliğindeki Tisza Partisi iktidara gelmiştir.[11]

B. Program

Zirve programı, Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev'in 28 Ekim'de başlayan resmî ziyaretiyle açılmış ve 30–31 Ekim'de düzenlenen Türk Dünyası Diyalog Forumu ile tamamlanmıştır. 28 Ekim'de Erdoğan ile Tokayev baş başa ve heyetler arası görüşmüştür. 29 Ekim'de Dışişleri Bakanları Konseyi toplanmış, Erdoğan ile Mirziyoyev'in görüşmesinin ardından beş ikili belge imzalanmış ve liderler Beştepe Millet Ormanı'nı ve ormandaki Türk Devletleri Medeniyet Parkı'nı açmıştır.[12] Aynı akşam Beştepe Millet Sergi Salonu'nda verilen resmî yemekte Erdoğan, Caparov'a Türk Dünyası Âli Nişanı'nı takdim etmiştir. Nişan, Caparov'un 2024 Bişkek Zirvesi'nde kabul edilen Türk Dünyası Şartı'na ve Teşkilatın yeni bayrağına yaptığı katkılar gerekçesiyle verilmiştir.[13]

30 Ekim'de Devlet Başkanları Konseyi toplanmış, Ankara Bildirisi imzalanmış ve dönem başkanlığı devredilmiştir. Aynı gün Emine Erdoğan'ın ev sahipliğinde Çankaya Köşkü'nde "TDT Aile ve Kadın Konseyi 1. Yüksek Onur Kurulu Toplantısı" yapılmıştır. Erdoğan zirve-

9. "13th OTS Summit — Azerbaijan hands over chairmanship to Turkey," *1news.az*; Ankara Bildirisi.
10. Burcu Basaran, "TDT Dışişleri Bakanları Ankara'da bir araya geldi: Gözler 30 Ekim'deki zirvede," *Euronews Türkçe*, 29 Ekim 2026, https://tr.euronews.com/2026/10/29/tdt-disisleri-bakanlari-ankarada-bir-araya-geldi-gozler-30-ekimdeki-zirvede; Batu Bozkürk, "Türkiye'de TDT Savunma Sanayii Koleji kurulması gündemde: TDT 13. Zirvesi sona erdi," *Cumhuriyet*, 31 Ekim 2026, https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/turkiye-de-tdt-savunma-sanayii-koleji-kurulmasi-gundemde-tdt-13-zirvesi-sona-erdi-2551862.
11. "Peter Magyar wins Hungary election, unseating Viktor Orban after 16 years," *Al Jazeera*, 12 Nisan 2026, https://www.aljazeera.com/news/2026/4/12/hungary-election-early-results-show-magyars-tisza-ahead-of-orbans-fidesz; Gabor Kiss ve Rita Konya, "Péter Magyar sworn-in as Hungary's new prime minister after landslide April election victory," *Euronews*, 9 Mayıs 2026, https://www.euronews.com/my-europe/2026/05/09/peter-magyar-sworn-in-as-hungarys-new-prime-minister-after-landslide-april-election-victor.
12. "Erdoğan-Tokayev görüşmesi: 'Kazakistan'la ilişkiler her alanda ileriye taşınacak'," *Evrensel* (Anadolu Ajansı'na dayanarak), 28 Ekim 2026, https://www.evrensel.net/haber/6007030/erdogan-tokayev-gorusmesi-kazakistanla-iliskiler-her-alanda-ileriye-tasinacak; DHA, "Türk Dünyası Diyalog Forumu tamamlandı," 1 Kasım 2026, https://www.dha.com.tr/gundem/turk-dunyasi-diyalog-forumu-tamamlandi-2973137; "Türkiye, Uzbekistan sign 5 deals after Erdoğan-Mirziyoyev talks," *Daily Sabah*, 29 Ekim 2026, https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkiye-uzbekistan-sign-5-deals-after-erdogan-mirziyoyev-talks; Samet Öksüz, "Beştepe Millet Ormanı hizmete açıldı," *DHA*, 29 Ekim 2026, https://www.dha.com.tr/politika/bestepe-millet-ormani-hizmete-acildi-2971865.
13. "Türk dünyasının kalbi Ankara'da atıyor... Cumhurbaşkanı Erdoğan: Önümüzdeki dönemi 'Türk Asrı' ilan edeceğiz," *Hürriyet*, 29 Ekim 2026, https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-dunyasinin-kalbi-ankarada-atiyor-cumhurbaskani-erdogandan-onemli-mesajlar-43359786; Aziza Kapar kızı, "Садыра Жапарова наградили высшим орденом Тюркского мира," *Economist.kg*, 30 Ekim 2026, https://economist.kg/vlast/2026/10/30/zhaparov-orden-tyurkskogo-mira/.

nin ardından Berdimuhamedov, Caparov ve Erhürman ile görüşmüş, Bayramov'u da kabul etmiştir.[14]

C. Liderlerin beyanları

Erdoğan, dönem başkanlığında ortak dilin yaygınlaştırılması, başta spor olmak üzere kültürel etkinliklerin desteklenmesi, seyahatin kolaylaştırılması, aile kurumunun güçlendirilmesi ve kadının toplumsal rolünün desteklenmesi alanlarında ilerleme hedeflediklerini söylemiştir. "Türk dünyasının aile fotoğrafında ayrılığa, gayrılığa, ihtilafa yer yoktur" diyen Erdoğan, Teşkilatın KKTC ile temaslarını artıracağına inandığını ve Türkmenistan'ı en kısa zamanda tam üye olarak görmeyi temenni ettiğini belirtmiştir.[15]

Erdoğan, Azerbaycan'ın Ermenistan'la yürüttüğü temasları desteklediklerini ve İran ile son dönemde yeniden artan gerginliğin silahlar yerine diplomasiyle çözülmesini dilediklerini ifade etmiş; 1967 sınırları temelinde, başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin Devleti'ne desteğin sürdürülmesi çağrısında bulunmuştur. Somut teklifleri arasında siber güvenlik mutabakatının en kısa sürede imzalanması, ortak uydu projesinin hızlandırılması, üye ülke pazarlarını bir araya getirecek ortak bir dijital ticaret platformu ve Oğuz, Kıpçak ve Karluk dil gruplarını kapsayacak "büyük Türk dili modeli" yer almıştır. Erdoğan, yapay zekâ ve dijital kalkınma eylem planının dönem başkanlığında sonuç odaklı biçimde ilerletileceğini, 2027–2031 Stratejisi ile Stratejik Ortaklık, Ebedî Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması'nın sonuçlandırılmasına önem verdiğini söylemiş; Türkiye'nin 11–12 Kasım'da Antalya'da ev sahipliği yapacağı COP31 Liderler Zirvesi'ne liderlerin katılımını beklediğini belirtmiştir.[16]

Tokayev, Kazakistan'ın Teşkilat üyeleriyle ticaretinin bu yıl 10 milyar dolara yaklaştığını ve bir önceki yıla göre yüzde 40 arttığını belirterek 2027–2031 Stratejisi'nin gecikmeden ve somut projeler içerecek biçimde kabul edilmesini istemiştir. Orta Koridor üzerinden taşınan yükün yılın ilk dokuz ayında yüzde 30, transit taşımacılığın ise yüzde 90 arttığını aktaran Tokayev, Hürmüz Boğazı ve Orta Doğu'daki gelişmelerin küresel lojistiği olumsuz etkilediğine işaret etmiştir. Kazakistan ile Azerbaycan arasında Hazar geçişli fiber optik hattın açıldığını duyurarak diğer Türk devletlerinin de bu projeden yararlanabileceğini belirtmiş; Siber Güvenlik Konseyi kurulmasına yönelik çalışmaların hızlandırılmasını istemiştir.[17]

---

14. DHA, "Emine Erdoğan: 'Kadınların toplum hayatında etkin bir konumları olması, medeniyet coğrafyamıza yabancı bir tecrübe değildir'," 30 Ekim 2026, https://www.dha.com.tr/gundem/emine-erdogan-kadinlarin-toplum-hayatinda-etkin-bir-konumlari-olmasi-medeniyet-cografyamiza-yabanci-bir-tecrube-degildir-2972524; "Erdoğan holds bilateral talks after Turkic summit," *Hürriyet Daily News*, 30 Ekim 2026, https://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-holds-bilateral-talks-after-turkic-summit-228816; "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan TDT Zirvesi'nde ikili görüşmeler," *Hürriyet* (Anadolu Ajansı ve DHA'ya dayanarak), 30 Ekim 2026, https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-serdar-berdimuhammedov-ile-bir-araya-geldi-43360580.

15. Anadolu Ajansı, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Türk dünyasının aile fotoğrafında ayrılığa, gayrılığa, ihtilafa yer yoktur," 30 Ekim 2026, https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-turk-dunyasinin-aile-fotografinda-ayriliga-gayriliga-ihtilafa-yer-yoktur/4105608.

16. Anadolu Ajansı, "Türk dünyasının aile fotoğrafında."

17. Kazakistan Cumhurbaşkanlığı (Akorda), "Kassym-Jomart Tokayev Addresses the 13th Summit of the Organization of Turkic States," 30 Ekim 2026, https://akorda.kz/en/kassym-jomart-tokayev-addresses-the-13th-summit-of-the-organization-of-turkic-states-319348; Ayana Birbayeva, "Tokayev Highlights Trade Growth, Backs Stronger Cooperation Among Turkic States," *The Astana Times*, 30 Ekim 2026, https://astanatimes.com/2026/10/tokayev-highlights-trade-growth-backs-stronger-cooperation-among-turkic-states/.

Tokayev, Teşkilatın faaliyetlerinin artık 60 ayrı alanı kapsadığını, bazı çalışmaların mükerrer hâle geldiğini ve önceliklerin belirlenip açıkça düzenlenmesi gerektiğini de söylemiş; en üst düzeyde imzalanan anlaşmaların hükümlerinin ihlal edilmesini kabul edilemez bulduğunu ifade etmiştir. "Türk Devletleri Teşkilatı bir askerî ittifak değildir ve gelecekte de askerî bir ittifaka dönüşmemelidir" sözleriyle Kazakistan'ın tutumunu yinelemiştir. Konuşmanın basında en geniş yer bulan bölümü ise Rusya'ya ilişkin teklif olmuştur. Tokayev, Rusya'nın bu yöndeki niyetinin karşılanmasının uygun ve adil olacağını belirterek Rusya'nın TDT+ formatına katılmaya yahut Teşkilatın faaliyetlerine gözlemci olarak dâhil olmaya davet edilmesini önermiştir. Tokayev ayrıca Rusya'nın yürüttüğü "Altay: Türk Medeniyetinin Beşiği" projesini Kazakistan'ın desteklediğini kaydetmiştir. Teklif Ankara Bildirisi'nde yer almamıştır.[18]

Mirziyoyev, üçüncü ülkelerle TDT+ formatındaki iş birliğine sektörel bakanlar toplantılarıyla başlanmasını ve 100 stratejik ortak yatırım ve sanayi projesini kapsayan bir program kabul edilmesini önermiştir. Konuşmada ayrıca ortak yönetilecek bir Türk lojistik merkezleri ağı, bir Türk Turizm Birliği kurulması, millî kimlik kartıyla seyahati öngören çok taraflı bir anlaşma ve Ortak Türkçe Kelimeler Sözlüğü teklifleri yer almıştır. Mirziyoyev, 2027'nin Teşkilat bünyesinde Doğayı Koruma Yılı ilan edilmesi girişimine verilen destek için teşekkür etmiş ve bir sonraki zirveye ev sahipliği yapmaya hazır olduklarını teyit etmiştir.[19]

Caparov, Teşkilat ülkelerini ortak yatırım ve üretim projelerine katılmaya çağırmış; Çin–Kırgızistan–Özbekistan demiryolunun Hazar üzerinden Orta Koridor'a bağlanmasının ve sınır işlemlerinin kolaylaştırılmasının ehemmiyetine değinmiştir. Kırgızistan'ın 5–6 Ağustos 2027 tarihlerinde bir gayriresmî zirveye ev sahipliği yapmayı teklif ettiğini açıklayan Caparov, ortak bir "Türk Devletlerini Ziyaret Edin" turizm markası kurulmasını da önermiş ve Kırgızistan'ın Teşkilat üyeleriyle ticaretinin 2025'te yüzde 36 artışla 3,3 milyar dolara ulaştığını aktarmıştır.[20]

Berdimuhamedov, Türkmenistan'ın Teşkilatı karşılıklı güvenin güçlendirilmesine ve pratik iş birliğine hizmet eden bir yapı olarak gördüğünü belirterek enerji, ulaştırma, haberleşme, sanayi, tarım, inşaat ve dokuma alanlarında iş birliğinin geliştirilmesini istemiştir. Hazar Geçişli Orta Koridor'un kapasitesinin artırılması için Türkmenbaşı Uluslararası Limanı'nın altyapısını bu amaca yönlendirmeye hazır olduklarını söylemiş; Teşkilat ile Bir-

18. Akorda, "Tokayev Addresses the 13th Summit"; "Токаев заявил, что Организация тюркских государств не должна превращаться в военный альянс," *NUR.KZ*, 30 Ekim 2026, https://www.nur.kz/politics/universe/2450016-tokaev-zayavil-chto-organizaciya-tyurkskih-gosudarstv-ne-dolzhna-prevrashchatsya-v-voennyy-alyans/; Ankara Bildirisi.

19. "Özbekistan Cumhurbaşkanı Mirziyoyev, TDT Devlet Başkanları Konseyi 13. Zirvesi'nde konuştu," *Havadis Gazetesi*, 30 Ekim 2026, https://www.havadiskibris.com/ozbekistan-cumhurbaskani-mirziyoyev-tdt-devlet-baskanlari-konseyi-13-zirvesinde-konustu/; "Address by the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev at the Summit of the Organization of Turkic States," *UzA*, 30 Ekim 2026, https://uza.uz/ar/posts/address-by-the-president-of-the-republic-of-uzbekistan-shavkat-mirziyoyev-at-the-summit-of-the-organization-of-turkic-states_930568.

20. Anadolu Ajansı, "Kırgızistan Cumhurbaşkanı Caparov: Türkiye'nin dönem başkanlığının, ortak çalışmamıza yeni bir ivme kazandıracağına inanıyorum," *Foreks*, 30 Ekim 2026, https://www.foreks.com/haber/detay/6ae4712c18166a0689d63a2f/AA/tr/kirgizistan-cumhurbaskani-caparov-turkiye-nin-donem-baskanliginin-ortak-calismamiza-yeni-bir-ivme-kazandiracagina-inaniyorum-30-10-26/; "Kırgızistan Cumhurbaşkanı Caparov, TDT Devlet Başkanları Konseyi 13. Zirvesi'nde konuştu," *Havadis Gazetesi*, 30 Ekim 2026, https://www.havadiskibris.com/kirgizistan-cumhurbaskani-caparov-tdt-devlet-baskanlari-konseyi-13-zirvesinde-konustu/; "Жапаров предложил провести неформальный саммит ОТГ в Кыргызстане в 2027 году," *Economist.kg*, 30 Ekim 2026, https://economist.kg/vlast/2026/10/30/sammit-otg-2027/.

leşmiş Milletler (BM) arasındaki iş birliğinin genişletilmesine ayrı bir ehemmiyet atfettiğini belirtmiştir.[21]

Bayramov, Azerbaycan'ın dönem başkanlığını devraldığı Gebele Zirvesi'nin ana gündeminin bölgesel barış ve güvenlik olduğunu hatırlatmış; bölgede fiilî bir barış ortamının bulunduğunu belirterek Ermenistan'dan barış antlaşmasının imzalanması için gerekli siyasi ve hukuki adımları atmasını beklediklerini söylemiştir. Erhürman ise Kıbrıs Türk halkının milletlerarası toplumla bütünleşmesinin ve çözüm arayışlarının birbirini güçlendiren süreçler olduğunu, Türk dünyası ile Doğu Akdeniz arasında bir köprü olmaya hazır olduklarını ifade etmiş; ortak dayanışma fikrinin daha fazla somut iş birliğine dönüştürülmesi gerektiğini vurgulamıştır.[22]

D. İmzalanan belgeler ve kurumsal kararlar

Liderler toplantıda Ankara Bildirisi'nin yanı sıra Genel Sekreterin atanmasına dair kararı imzalamıştır. 2022'den bu yana görevde bulunan Kubanıçbek Ömüraliyev'in yerine Özbekistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Mirvohid Azimov Genel Sekreter olmuştur. 2020–2026 yılları arasında Teşkilatın Genel Sekreter Yardımcılığını yürüten ve 26 Mayıs 2026'da Özbekistan Dışişleri Bakan Yardımcılığına atanan Azimov, bu görevi üstlenen ilk Özbekistan temsilcisidir.[23] Caparov'a verilen nişana ilişkin karar ise Azerbaycan, Kazakistan, Türkiye ve Özbekistan'ın devlet başkanlarınca alınmıştır.[24]

Dönem başkanlığı bir sonraki zirveye kadar Türkiye'ye geçmiş, 14. Zirve'nin 2027'de Özbekistan'da yapılmasına karar verilmiş ve Kırgızistan'ın aynı yıl gayriresmî bir zirveye ev sahipliği yapma teklifi memnuniyetle karşılanmıştır.[25]

---

21. Anadolu Ajansı, "Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov: Türk Devletleri geniş ekonomik imkanlara sahip," *Foreks*, 30 Ekim 2026, https://www.foreks.com/haber/detay/6ae4722e58b1b941c2094a6f/AA/tr/turkmenistan-devlet-baskani-berdimuhamedov-turk-devletleri-genis-ekonomik-imkanlara-sahip-30-10-26/; "Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov, TDT Devlet Başkanları Konseyi 13. Zirvesi'nde konuştu," *Havadis Gazetesi* (Anadolu Ajansı'na dayanarak), 30 Ekim 2026, https://www.havadiskibris.com/turkmenistan-devlet-baskani-berdimuhamedov-tdt-devlet-baskanlari-konseyi-13-zirvesinde-konustu/.

22. Anadolu Ajansı, "Azerbaycan Dışişleri Bakanı Bayramov: Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki ilişkilerin normalleşme süreci devam etmektedir," *Foreks*, 30 Ekim 2026, https://www.foreks.com/haber/detay/6ae461fa18166a0689d639a6/AA/tr/azerbaycan-disisleri-bakani-bayramov-azerbaycan-ile-ermenistan-arasindaki-iliskilerin-normallesme-sureci-devam-etmektedir-30-10-26/; "Cumhurbaşkanı Erhürman, TDT Liderler Zirvesi'nde konuştu: Kıbrıs Türk halkının dünyayla bütünleşmesi ile Kıbrıs'ta çözüm arayışları birbirini güçlendiren süreçlerdir," *Kıbrıs Today*, 30 Ekim 2026, https://kibristoday.com/178354/; "Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi'nde kritik mesajlar: Dayanışma işbirliğine dönüşmeli," *Habertürk* (Anadolu Ajansı'na dayanarak), 30 Ekim 2026, https://www.haberturk.com/dunya/turk-devletleri-teskilati-zirvesi-nde-kritik-mesajlar-dayanisma-isbirligine-donusmeli-3923749.

23. "Uzbek Diplomat Mirvokhid Azimov Appointed Secretary General of Organization of Turkic States," *The Times of Central Asia*, 31 Ekim 2026, https://timesca.com/uzbek-diplomat-mirvokhid-azimov-appointed-secretary-general-of-organization-of-turkic-states/; Özbekistan Dışişleri Bakanlığı, "The new Deputy Minister for Foreign Affairs has been appointed," 26 Mayıs 2026, https://gov.uz/en/mfa/news/view/170519.

24. Kapar kızı, "Садыра Жапарова наградили высшим орденом Тюркского мира."

25. Ankara Bildirisi; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı."

BÖLÜM II

Dışişleri Temasları ve İkili Anlaşmalar

A. Dışişleri Bakanları Konseyi

Dışişleri Bakanları Konseyi 29 Ekim'de Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın ev sahipliğinde Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde toplanmıştır. Toplantıya dönem başkanı Azerbaycan'ın Dışişleri Bakanı Ceyhun Bayramov, Kazakistan Dışişleri Bakanı Muhtar Tileuberdi, Kırgızistan Dışişleri Bakanı Ceenbek Kulubayev, Özbekistan Dışişleri Bakanı Bahtiyor Saidov ve KKTC Dışişleri Bakanı Tahsin Ertuğruloğlu katılmıştır. Türkmenistan, Ankara Büyükelçisi Mekan İşanguliyev düzeyinde temsil edilmiş; Genel Sekreter Ömüraliyev de toplantıda hazır bulunmuştur.[26] Basına kapalı yapılan toplantıyla bakanlar, biri olağan dördü gayriresmî olmak üzere bu yıl beşinci kez bir araya gelmiştir.[27]

Bakanlar zirvenin gündemini ve Devlet Başkanları Konseyinin kabulüne sunulacak taslak belgeleri görüşmüş, Teşkilatın kurumsallaşmasına dair istişarelerde bulunmuş ve işleyişe ilişkin bazı idari ve mali belgeleri onaylamıştır. Kırgız tarafının aktardığına göre Devlet Başkanları Konseyine sunulacak karar taslakları bu toplantıda onaylanmıştır.[28]

B. Bakan seviyesindeki ikili temaslar

Fidan, Konsey marjında Azerbaycan Dışişleri Bakanı Bayramov ile baş başa görüşmüş; görüşmede ikili münasebetlerin gündemindeki meseleler, Teşkilat bünyesindeki iş birliği ve bölgesel gelişmelerin ele alındığı bildirilmiştir. Zirve kapsamında Ankara'da duyurulan tek ikili bakan görüşmesi budur; diğer üye ve gözlemcilerin dışişleri bakanlarıyla ayrı görüşme yapıldığına dair bir kayda rastlanmamıştır.[29]

Fidan, Konseyin ardından 30–31 Ekim'de Atlanta'da yapılan G20 Dışişleri Bakanları Toplantısına katılmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'ne geçmiştir. Bu sebeple 30 Ekim'deki ikili görüşmelere dair paylaşılan heyet listelerinde Dışişleri Bakanı yer almamıştır.[30]

---

26. T.C. Dışişleri Bakanlığı, "The Council of Foreign Ministers Meeting of the Organization of Turkic States, 29 October 2026, Ankara," https://www.mfa.gov.tr/turk-devletleri-teskilati-disisleri-bakanlari-konseyi-toplantisi--29-ekim-2026--ankara.en.mfa; Basaran, "TDT Dışişleri Bakanları Ankara'da bir araya geldi." Tileuberdi, 2 Eylül 2026'da Ermek Köşerbayev'in yerine yeniden Kazakistan Dışişleri Bakanlığına getirilmiştir: "Назначен новый глава МИД Казахстана," *Zakon.kz*, 2 Eylül 2026, https://www.zakon.kz/politika/6530229-naznachen-novyy-glava-mid-kazakhstana.html.
27. Anadolu Ajansı, "Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı yarın Ankara'da yapılacak"; Basaran, "TDT Dışişleri Bakanları Ankara'da bir araya geldi."
28. Basaran, "TDT Dışişleri Bakanları Ankara'da bir araya geldi"; "OTS foreign ministers approve draft final documents for 13th summit," *Trend*, 29 Ekim 2026, https://www.trend.az/casia/kazakhstan/4240695.html; "Kyrgyzstan reaffirms commitment to strengthening OTS," *Trend*, 29 Ekim 2026, https://www.trend.az/casia/kyrgyzstan/4240705.html.
29. Anadolu Ajansı, "Bakan Fidan, Ankara'da Azerbaycanlı mevkidaşı Bayramov ile görüştü," 29 Ekim 2026, https://www.aa.com.tr/tr/gundem/bakan-fidan-ankarada-azerbaycanli-mevkidasi-bayramov-ile-gorustu/4104791.
30. T.C. Dışişleri Bakanlığı, "Participation of Hakan Fidan, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye in the G20 Foreign Ministers' Meeting, 30-31 October 2026, Atlanta," https://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-g20-disisleri-bakanlari-toplantisi-na-katilimi-30-31-ekim-2026-atlanta.en.mfa; "TDT Zirvesi'nde ikili görüşmeler," *Hürriyet*.

C. Cumhurbaşkanı seviyesindeki görüşmeler

Zirve vesilesiyle Ankara'ya gelen liderlerle yapılan ikili görüşmeler cumhurbaşkanları düzeyinde yürütülmüştür. Tokayev, Erdoğan'ın davetiyle 28 Ekim'de resmî ziyaret çerçevesinde ağırlanmış; görüşmede geliştirilmiş stratejik ortaklık ile ticaret, yatırım, enerji, ulaştırma ve savunma sanayii ele alınmıştır. Ziyaretin ardından kamuoyuna duyurulmuş bir ikili belgeye rastlanmamıştır. Türkiye verilerine göre iki ülke arasındaki ticaret 2025'te yüzde 17,2 artışla 7,9 milyar dolara yükselmiştir; basında dile getirilen orta vadeli hedef ise 15 milyar dolardır.[31]

Mirziyoyev ile 29 Ekim'de yapılan görüşmenin ardından beş belge imzalanmıştır. 30 Ekim'de Berdimuhamedov, Caparov ve Erhürman ile yapılan görüşmelerin ardından ise kamuoyuna duyurulmuş bir ikili belgeye rastlanmamıştır. Erdoğan, Berdimuhamedov ile görüşmesinde onu COP31 Liderler Zirvesi'ne davet etmiştir. Caparov ile görüşmede BM başta olmak üzere milletlerarası platformlarda dayanışma ele alınmış, Kırgızistan'ın 27 Ocak 2027'de yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin iyi dilekler iletilmiştir. Erhürman ile görüşmede ise Kıbrıs Türklerinin hak ve menfaatlerini korumayan bir sürecin kalıcı çözüm getirmeyeceği ve Türkiye'nin KKTC'nin yanında olduğu vurgulanmıştır. Erdoğan ayrıca Bayramov'u kabul etmiştir.[32]

D. Türkiye ile Özbekistan arasında imzalanan belgeler

Zirve sürecinde Türkiye'nin imzaladığı ikili belgelerin tamamı Özbekistan'la ilgilidir. 29 Ekim'deki görüşmenin ardından ticaret, gümrük, sosyal güvenlik ve iş dünyasının desteklenmesi alanlarında beş belge imzalanmıştır: Tercihli Ticaret Anlaşması'nı değiştiren protokol; ülke sınırlarından geçen taşıtlar ve eşyalara dair ön bilgi değişimine ilişkin protokolü değiştiren ek protokol; sosyal güvenlik anlaşması ve bu anlaşmanın uygulanmasına dair idari anlaşma; iş dünyasının desteklenmesine dair yüksek düzeyli konseyin kurulmasına ilişkin anlaşma. İlk dördü bakanlar düzeyinde imzalanmış, yüksek düzeyli konseye dair anlaşmayı ise iki cumhurbaşkanı bizzat imzalamıştır.[33]

---

31. "Külliye'de Türkiye-Kazakistan zirvesi! Başkan Erdoğan Tokayev ile görüştü: İlişkiler her alanda güçlenecek," *A Haber*, 28 Ekim 2026, https://www.ahaber.com.tr/gundem/2026/10/28/kulliyede-turkiye-kazakistan-zirvesi-baskan-erdogan-tokayev-ile-gorustu; Yaşar Kaya, "Türkiye ve Kazakistan ticareti rekor seviyeye taşındı: 15 milyar dolar hedefi," *İstanbul Ticaret Gazetesi*, 31 Ekim 2026, https://istanbulticaretgazetesi.com/turkiye-ve-kazakistan-ticareti-rekor-seviyeye-tasindi-15-milyar-dolar-hedefi. Kazakistan tarafının verileri farklıdır; bu verilere göre ticaret 2025'te yüzde 8,8 artışla 5,4 milyar doları biraz aşmıştır: Dana Omirgazy, "Kazakhstan and Türkiye Strengthen Strategic Alliance, Target $15 Billion in Trade," *The Astana Times*, 14 Mayıs 2026, https://astanatimes.com/2026/05/kazakhstan-and-turkiye-strengthen-strategic-alliance-target-15-billion-in-trade/. 15 milyar dolarlık hedef zirvenin bir çıktısı değildir; Erdoğan bu hedefi ilk kez 29 Temmuz 2025'te Ankara'da dile getirmiş, Mayıs 2026'daki Astana ziyaretinde de tekrarlamıştır: "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Kazakistan'la ticaret hedefimiz 15 milyar dolar," *İşçi Haber*, 29 Temmuz 2025, https://www.iscihaber.net/gundem/cumhurbaskani-erdogan-konusuyor/172025.

32. "Erdoğan holds bilateral talks after Turkic summit," *Hürriyet Daily News*; "Başkan Erdoğan Türkmenistan Devlet Başkanı Serdar Berdimuhammedov'la görüştü," *Yeni Asır*, 30 Ekim 2026, https://www.yeniasir.com.tr/gundem/2026/10/30/baskan-erdogan-turkmenistan-devlet-baskani-serdar-berdimuhammedovla-gorustu; "Presidential elections in Kyrgyzstan set for Jan 27, 2027 - presidential decree," *Interfax-Kazakhstan*, 29 Temmuz 2026, https://www.interfax.kz/en/news/81540.

33. "Türkiye ile Özbekistan arasında 5 anlaşma imzalandı," *İlkses Gazetesi* (DHA'ya dayanarak), 29 Ekim 2026, https://ilkses.com.tr/gundem/turkiye-ile-ozbekistan-arasinda-5-anlasma-imzalandi-466043; "Türkiye, Uzbekistan sign 5 deals," *Daily Sabah*.

Ek protokol uyarınca iki ülke arasında hareket eden taşıt ve eşyalara dair veriler elektronik ortamda önceden paylaşılacaktır. Görüşmede ticaret, yatırım, madencilik, ulaştırma ve savunma sanayii ele alınmıştır.[34]

BÖLÜM III

Ankara Bildirisi

A. Metnin yapısı

Ankara Bildirisi 30 Ekim 2026'da Azerbaycan, Kazak, Kırgız, Türk ve Özbek dillerinde imzalanmıştır. Metin, numarasız bir giriş bölümü ile altı başlık altında toplanan 163 maddeden oluşmaktadır. Siyaset, dış siyaset ve güvenlik başlığı 30; iktisadi ve sektörel iş birliği 75; halklararası iş birliği 41; Türk dünyasında kurumsal iş birliği 7; dış taraflarla iş birliği 4; Teşkilata ilişkin meseleler ise 6 madde tutmaktadır. Bir önceki zirvede kabul edilen Gebele Bildirisi 121 maddeydi.[35]

Giriş bölümü Gebele Bildirisi'ne ve Kazakistan'ın ev sahipliğinde 15 Mayıs 2026'da Türkistan'da toplanan gayriresmî zirvede kabul edilen Türkistan Bildirisi'ne atıf yapmakta; Nahçıvan Anlaşması'nı, Türk Dünyası 2040 Vizyonu'nu, TDT 2022–2026 Stratejisi'ni ve Türk Dünyası Şartı'nı rehber belgeler olarak anmaktadır. Egemenlik, toprak bütünlüğü, milletlerarası sınırların dokunulmazlığı ve iç işlerine karışmama ilkeleri teyit edilmekte; Macaristan, Türkmenistan ve KKTC'nin gözlemci sıfatıyla yaptıkları katkılar, üçü de "Türk dünyasının ayrılmaz bir parçası" olarak nitelenerek takdir edilmektedir.[36]

B. Siyaset, dış siyaset ve güvenlik

Bildiri, Türk Dünyası 2040 Vizyonu'nun bir sonraki aşaması olarak TDT 2027–2031 Stratejisi'nin sonuçlandırılmasını teşvik etmekte (md. 1), Stratejik Ortaklık, Ebedî Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması taslağında kaydedilen ilerlemeyi memnuniyetle karşılamaktadır (md. 2). Antlaşma zirvede imzalanmamış olup taslak aşamasındadır. Bölümde ayrıca daimî temsilci atanması ve daimî temsilciliklerin kurulması sürecinin sürdürülmesi (md. 3), milletlerarası kuruluşlardaki adaylıklarda karşılıklı destek (md. 6), Aksakallar Konse-

34. "Türkiye ile Özbekistan arasında 5 anlaşma," *İlkses Gazetesi*; "Cumhurbaşkanı Erdoğan, Mirziyoyev ile bir araya geldi," *TRT Haber* (Anadolu Ajansı'na dayanarak), 29 Ekim 2026, https://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-erdogan-mirziyoyev-ile-bir-araya-geldi-961629.html.

35. Ankara Bildirisi; DHA, "Ankara Bildirisi imzalandı." Gebele Bildirisi için bk. Türk Devletleri Teşkilatı, "Gabala Declaration of the Twelfth Summit of the Organization of Turkic States," Gebele, 7 Ekim 2025, https://turkicstates.org/u/gabala-declaration-.pdf; "Türk Devletleri Teşkilatı Gebele Bildirisi'nde Kıbrıs ve Gazze vurgusu," *TGRT Haber* (İHA'ya dayanarak), 7 Ekim 2025, https://www.tgrthaber.com/gundem/turk-devletleri-teskilati-gebele-bildirisinde-kibris-ve-gazze-vurgusu-3254397.

36. Ankara Bildirisi; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı." Türkistan gayriresmî zirvesi için bk. Türk Devletleri Teşkilatı, "The informal summit of the Organization of Turkic States convened in Turkistan, Kazakhstan," Mayıs 2026, https://turkicstates.org/en/news/the-informal-summit-of-the-organization-of-turkic-states-convened-in-turkistan-kazakhstan.

yinin düzenli toplantıları ile Ortak Türk Alfabesi, Ortak Türk Tarihi ve Ortak Terminoloji çalışmaları (md. 8), dışişleri bakanları arasında sık temas (md. 10) ve çok taraflı platformlarda eşgüdüm (md. 11) yer almaktadır.[37]

Bölgesel meselelerde Kıbrıs için "Ada'daki mevcut gerçekler temelinde, müzakere edilmiş, karşılıklı olarak kabul edilebilir ve sürdürülebilir" bir çözüm ihtiyacı vurgulanmakta; Kıbrıs Türk halkının "özden gelen eşit haklarını" güvence altına alma çabaları desteklenmektedir (md. 14). Gazze için BM Güvenlik Konseyinin 2803 sayılı kararının ve Gazze İhtilafını Sona Erdirmek için Kapsamlı Plan'ın tam olarak uygulanması, ilgili BM kararları uyarınca da iki devletli çözümün hayata geçirilmesi (md. 15); Afganistan için TDT Afganistan Çalışma Grubu aracılığıyla eşgüdümlü çaba (md. 16) ve Suriye için toprak bütünlüğü, birlik, güvenlik ve yeniden inşaya destek (md. 18) dile getirilmektedir. Azerbaycan–Ermenistan barış süreci, İran ve Ukrayna ise bildiride yer almamaktadır.[38]

Güvenlik maddelerinde Güvenlik Konseyi Sekreterleri ile Savunma Sanayii Kurumları Başkanları toplantılarının sonuçları memnuniyetle karşılanmaktadır. Bildiri, üye devletlerin ilgili makamlarını ve Sekretaryayı "Türkiye'nin ev sahipliğinde bir TDT Savunma Sanayii Koleji programı kurulması imkânını" araştırmaya teşvik etmektedir (md. 22). Suçla Mücadele Konseyi kurulmasına dair anlaşmanın imzalanması (md. 26) ile Siber Güvenlik ve Siber İş Birliği Mutabakat Zaptı'nın imzasının hızlandırılması (md. 27) da bu bölümde yer almaktadır.[39]

C. İktisat, ulaştırma, enerji ve dijitalleşme

İktisadi ve sektörel iş birliği bölümü, hizmetler ve yatırımların kolaylaştırılmasına dair anlaşma taslağına ilişkin müzakerelerin sürdürülmesi çağrısıyla açılmaktadır (md. 31). Ulaştırma maddelerinde Hazar Geçişli Uluslararası Doğu–Batı Orta Koridoru'nun geliştirilmesi ve Bakü–Tiflis–Kars demiryolunun tam olarak kullanılması taahhüdü yinelenmekte; Zengezur Koridoru ile Çin–Kırgızistan–Özbekistan demiryolunun geliştirilmesi desteklenmekte ve bunların Orta Koridor'a entegrasyonunu kolaylaştırmaya hazır olunduğu belirtilmektedir (md. 46). Trans-Afgan Demiryolu'nun Orta ve Güney Asya arasındaki bağlantı bakımından önemi vurgulanmakta (md. 47), öncelikli koridorları belirleyecek bir ulaşım koridorları stratejisi hazırlanması teşvik edilmektedir (md. 48).[40]

Bildiri, Azerbaycan ile Kazakistan arasında 15 Ekim 2026 tarihli olarak anılan Hazar Geçişli Uluslararası Ulaştırma Koridoru'nun Geliştirilmesine İlişkin İşbirliği Anlaşması'na ilgilenen diğer üye devletleri katılmaya davet etmektedir (md. 50). Ulaştırma projeleri için yeni finansman mekanizmalarının araştırılması (md. 53) ile Azerbaycan–Kazakistan

37. Ankara Bildirisi; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı."
38. Ankara Bildirisi; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı."
39. Ankara Bildirisi; "Turkic states eye joint defense industry college in Türkiye under Ankara Declaration," *Türkiye Today*, 30 Ekim 2026, https://www.turkiyetoday.com/region/turkic-states-eye-joint-defense-industry-college-in-turkiye-under-ankara-declaration-3231348.
40. Ankara Bildirisi; Cumali Dalkılıç, "Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi Ankara Bildirisi," *Timeturk*, 30 Ekim 2026, https://www.timeturk.com/turk-devletleri-teskilati-13-zirvesi-ankara-bildirisi.

Hazar geçişli fiber optik kablosunu da kapsayan "Dijital İpek Yolu" girişimi (md. 54) aynı bölümdedir.[41]

Enerji maddeleri sınır ötesi enerji ağlarının genişletilmesini ve modernizasyonunu (md. 57); Bakü–Tiflis–Ceyhan boru hattı ile Güney Gaz Koridoru'nun bölgesel ve küresel enerji güvenliğindeki rolünü ve Hazar–Karadeniz–Avrupa Yeşil Enerji Koridoru başta olmak üzere yeşil enerji koridorlarının geliştirilmesini (md. 58) kapsamaktadır. Uzay alanında 12U "TDT-SAT" küp uydusunun üretim aşamasının tamamlanması takdir edilmekte (md. 63); dijital alanda "Dijital Türk Dünyası" konsepti taslağının sonuçlandırılması (md. 69) ve elektronik dijital imzaların karşılıklı tanınmasına dair anlaşma taslağının imzasının hızlandırılması (md. 75) teşvik edilmektedir. Çevre ve iklim başlığında ilk sırada Türkiye'nin 9–20 Kasım 2026'da Antalya'da ev sahipliği yapacağı COP31 yer almaktadır. Bildiri, Türkiye'nin COP31 için belirlediği öncelikleri desteklemekte ve COP31 marjında bir TDT çevre bakanları yuvarlak masa toplantısı düzenlenmesi girişimini memnuniyetle karşılamaktadır (md. 77).[42]

D. Halklararası ve kurumsal iş birliği

Halklararası iş birliği bölümü aile, kadın ve nüfus siyasetleriyle açılmaktadır. Lider eşlerinden oluşacak bir Yüksek Onur Kurulu oluşturulmasına yönelik görüşmeler teşvik edilmekte ve Ankara'da yapılan açılış toplantısı memnuniyetle karşılanmakta (md. 108); Türk tarafının Aile ve Kadın Konseyi kurulmasına yönelik girişimi ise not edilmektedir (md. 109). Eğitim maddelerinde de Azerbaycan'ın Türk Üniversiteler Ligi teklifi (md. 115) ve Türkiye'nin "Türk Dünyası Yükseköğretim Alanı" girişimi (md. 116) not edilmekle yetinilmiştir.[43]

Dış taraflarla iş birliği başlığında üye devletler, Teşkilatın BM Genel Kurulu ve İslam İş Birliği Teşkilatı nezdinde gözlemci statüsü elde etmesine yönelik ortak çabaları hızlandırmaya çağrılmakta (md. 154) ve TDT+ formatına özel önem atfedilmektedir (md. 157). Aynı başlıktaki iki madde Sekretaryaya ve Türk İş Birliği Kuruluşlarına talimat biçiminde kaleme alınmıştır (md. 155–156). Bildiride Rusya'nın ya da herhangi bir üçüncü ülkenin TDT+ formatına katılımına ilişkin bir ifade bulunmamaktadır.[44]

Teşkilata ilişkin son bölümde Azerbaycan'ın dönem başkanlığı takdir edilmekte (md. 158), Ömüraliyev'e teşekkür edilerek yeni Genel Sekreter Azimov'a başarı dilenmektedir (md. 160). 14. Zirve'nin 2027'de Özbekistan'da yapılmasına ise karar verilmiştir (md. 161).[45]

---

41. Ankara Bildirisi; DHA, "Ankara Bildirisi imzalandı"; Ayana Birbayeva, "Kazakhstan, Azerbaijan Launch 380-Kilometer Trans-Caspian Fiber-Optic Cable," *The Astana Times*, 15 Ekim 2026, https://astanatimes.com/2026/10/kazakhstan-azerbaijan-launch-380-kilometer-trans-caspian-fiber-optic-cable/.
42. Ankara Bildirisi; DHA, "Ankara Bildirisi imzalandı"; Dalkılıç, "Ankara Bildirisi"; "Turkic states adopt 163-point declaration to deepen strategic ties," *Daily Sabah*, 30 Ekim 2026, https://www.dailysabah.com/politics/turkic-states-adopt-163-point-declaration-to-deepen-strategic-ties/news. COP31'in tarihleri için bk. BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC), "The Road to Antalya," https://unfccc.int/cop31/the-road-to-antalya.
43. Ankara Bildirisi; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı"; DHA, "Ankara Bildirisi imzalandı."
44. Ankara Bildirisi; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı."
45. Ankara Bildirisi; Dalkılıç, "Ankara Bildirisi"; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı."

BÖLÜM IV

Değerlendirme

A. Katılım seviyesi ve gözlemciler

Zirvenin katılım tablosundaki boşluk Macaristan'dır. Macaristan'ın Teşkilatla yakınlaşması Orbán hükûmetleri döneminde gerçekleşmiştir: Macaristan Eylül 2018'de Teşkilata gözlemci olarak katılmış, Eylül 2019'dan beri de Teşkilatın Budapeşte'deki temsilcilik ofisine ev sahipliği yapmaktadır. Macaristan'ın siyasi katılım yönündeki yoğun çabaları, Türk dünyasının Batı'ya açılan tasavvurunu öne çıkaran bir gelişme olarak değerlendirilmişti.[46] Nisan 2026 seçimlerinin ardından hükûmetin değiştiği Macaristan'da TDT Vergi İdareleri Başkanlarının ilk toplantısı 15 Haziran 2026'da Budapeşte'de yapılmıştır (md. 37); Macaristan ise zirvede temsil edilmemiştir. Teknik düzeyde süren temasın siyasi düzeye taşınmaması, Teşkilatın Avrupa'ya açılan kanalının daralabileceğine işaret etmektedir.[47]

Unutulmamalıdır ki bu tablodan Macaristan'ın Teşkilattan uzaklaştığı sonucunu çıkarmak için henüz erkendir. Macaristan gözlemci statüsünü korumaktadır ve yeni yönetimin uzun vadeli yaklaşımı belirginleşmemiştir. Széchenyi István Üniversitesi'nden Prof. László Vasa'nın Azerbaycan basınına yaptığı değerlendirmede, görünürlüğün azalmasının kesin bir geri çekilme kararı olarak yorumlanmaması gerektiği, enerji ve ticaret alanında hükûmet değişikliğinin mevcut iş birliğini kendiliğinden kesmediği, buna karşılık önceliklerin belirsizliğinin yeni projelerde ivme kaybına yol açabileceği belirtilmiştir. Bildirinin girişinde Macaristan hâlâ "Türk dünyasının ayrılmaz bir parçası" olarak anılmaktadır; metin bu değişimi henüz yansıtmamaktadır.[48]

Gözlemcilerden Türkmenistan ve KKTC ise liderler düzeyinde temsil edilmiştir. Erdoğan'ın Türkmenistan'ı en kısa zamanda tam üye olarak görme temennisinin yakın vadede karşılık bulması, BM Genel Kurulunca 1995'te tanınan daimî tarafsızlık statüsü sebebiyle güçtür. Berdimuhamedov'un Türkmenbaşı Limanı'nın altyapısını koridorun kapasitesini artırmaya yönlendirme teklifi ise Aşkabat'ın Teşkilatla münasebetini somut bağlantısallık projeleri üzerinden derinleştirmeye yatkın olduğunu göstermektedir.[49]

46. Topsakal ve Zengin, "Siyasi, Ekonomik ve Kültürel Çıktılar." Budapeşte ofisi için bk. T.C. Dışişleri Bakanlığı, "No: 276, 18 September 2019, Press Release Regarding the Opening of the Budapest Office of the Turkic Council," 18 Eylül 2019, https://prague-emb.mfa.gov.tr/Mission/ShowAnnouncement/361407.
47. "Budapest hosts first OTS meeting of tax administrations heads," *Kabar*, 16 Haziran 2026, https://en.kabar.kg/news/budapest-hosts-first-ots-meeting-of-tax-administrations-heads/; Bozkürk, "TDT 13. Zirvesi sona erdi"; Ankara Bildirisi.
48. Akbar Novruz, "Has Hungary lost its appetite for Turkic diplomacy?" *AzerNews*, 30 Ekim 2026, https://www.azernews.az/analysis/266509.html; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı."
49. Anadolu Ajansı, "Türk dünyasının aile fotoğrafında"; Anadolu Ajansı, "Berdimuhamedov: Türk Devletleri geniş ekonomik imkanlara sahip." Türkmenistan'ın daimî tarafsızlığı için bk. BM Genel Kurulu, "Maintenance of International Security: Permanent Neutrality of Turkmenistan," A/RES/50/80 A, 12 Aralık 1995.

B. Zirve diplomasisi ve ikili çıktılar

Zirvenin ikili diplomasisi ağırlıklı olarak cumhurbaşkanları düzeyinde yürütülmüştür. Dışişleri Bakanlığının zirvedeki rolü, devlet başkanlarına sunulacak belgeleri onaylayan Dışişleri Bakanları Konseyinin hazırlanması ve yönetimi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bakanlığın Teşkilattaki faaliyeti zirve günleriyle sınırlı değildir; buna karşılık zirve süresince Ankara'da duyurulan tek bakan düzeyi ikili temas, Fidan'ın Bayramov'la görüşmesidir.[50]

İkili belge çıktısı ise tek ülkeyle sınırlı kalmıştır. Türkiye'nin zirve sürecinde imzaladığı beş belgenin tamamı Özbekistan'la ilgilidir ve bu belgeler iki ülke arasındaki yüksek düzeyli stratejik iş birliğinin uygulamaya dönük yüzünü oluşturmaktadır. Kazakistan'la resmî ziyaret düzeyinde yapılan görüşmenin ardından da Türkmenistan, Kırgızistan, Azerbaycan ve KKTC ile yapılan görüşmelerin ardından da kamuoyuna duyurulmuş bir belgeye rastlanmamıştır.[51]

Özbekistan'ın Teşkilat içindeki ağırlığı ise artmaktadır: Teşkilatın yeni Genel Sekreteri ilk kez bir Özbekistan vatandaşıdır, 14. Zirve 2027'de Özbekistan'da toplanacaktır ve Mirziyoyev'in 100 stratejik proje teklifi, Taşkent'in Teşkilat gündemini proje temelinde şekillendirme isteğini yansıtmaktadır. Türkiye'nin dönem başkanlığı, Sekretaryayı bir Özbekistan vatandaşının yönettiği ve bir sonraki zirvenin Özbekistan'da toplanacağı bir yılda yürütülecektir.[52]

C. Bildirinin niteliği: genişleyen gündem, ertelenen belgeler

Ankara Bildirisi, 121 maddelik Gebele Bildirisi'nden 42 madde daha uzundur. 163 maddenin önemli bir kısmı, Gebele Zirvesi'nden bu yana Teşkilat çatısı altında yapılan bakanlar ve kurum başkanları toplantılarının sonuçlarını kayda geçirmektedir. Bu yönüyle bildiri, bir karar metninden çok Teşkilatın faaliyet envanteri niteliği taşımaktadır. Tokayev'in, faaliyet alanı genişlerken bazı çalışmaların mükerrer hâle geldiğini söyleyerek önceliklerin belirlenmesini istemesi, bu genişlemeye Teşkilatın içinden yöneltilmiş bir tenkittir.[53]

Zirvenin temel eksiği, Teşkilatın önümüzdeki dönemine yön verecek iki belgenin kabul edilememesidir. Bildiri 2027–2031 Stratejisi'nin sonuçlandırılmasını teşvik etmekte (md. 1), Antlaşma için ise taslaktaki ilerlemeyi memnuniyetle karşılamaktadır (md. 2). Erdoğan her iki belgenin sonuçlandırılmasına önem verdiğini söylemiş, Tokayev de Strateji'nin gecikmeden kabul edilmesini istemiştir. Bu durumda Teşkilat, 2022–2026 Stratejisi'nin süresi dolarken 2027'ye onaylanmış yeni bir strateji belgesi olmadan girecektir. Hizmetlerin ve yatırımların kolaylaştırılmasına dair anlaşma taslağı (md. 31), Suçla Mücadele Konseyine

50. Anadolu Ajansı, "Bakan Fidan, Ankara'da Azerbaycanlı mevkidaşı Bayramov ile görüştü"; Basaran, "TDT Dışişleri Bakanları Ankara'da bir araya geldi."
51. "Türkiye ile Özbekistan arasında 5 anlaşma," *İlkses Gazetesi*; "Erdoğan holds bilateral talks after Turkic summit," *Hürriyet Daily News*.
52. "Azimov Appointed Secretary General," *The Times of Central Asia*; "Address by the President of the Republic of Uzbekistan," *UzA*.
53. Ankara Bildirisi; Akorda, "Tokayev Addresses the 13th Summit."

dair anlaşma (md. 26), Siber Güvenlik Mutabakat Zaptı (md. 27) ve elektronik imzaların karşılıklı tanınmasına dair anlaşma (md. 75) da henüz imzalanmamıştır.[54]

Zirve öncesinde önerilen kontrol matrisiyle karşılaştırıldığında, bildirinin izlenen başlıkların hemen hepsinde bir karşılığı bulunmaktadır. Ancak bu karşılıklar çoğunlukla teşvik, memnuniyet ve not etme düzeyinde kalmaktadır; raporun incelediği maddeler arasında sorumlu kurum, takvim, kaynak ve uygulama göstergesini birlikte belirleyen bir hükme rastlanmamıştır. Tablo 1, matristeki başlıkları ve bildirideki karşılıklarını özetlemektedir.

Tablo 1. Zirve Öncesi İzleme Başlıkları ve Ankara Zirvesi'ndeki Karşılıkları

İzleme başlığı	Zirvede ve bildiride görülen karşılık
Stratejik çerçeve	2027–2031 Stratejisi kabul edilmedi, sonuçlandırılması teşvik edildi (md. 1). Stratejik Ortaklık, Ebedî Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması taslak aşamasında kaldı (md. 2).
Kurumsal yönetim	Yeni Genel Sekreter atandı. Dışişleri Bakanları Konseyi işleyişe ilişkin idari ve mali belgeleri onayladı.
Ticaret ve finansman	Hizmetler ve yatırımların kolaylaştırılmasına dair anlaşma taslağının müzakeresi sürüyor (md. 31); ulaştırma projeleri için yeni finansman mekanizmalarının araştırılması istendi (md. 53).
Ulaştırma ve enerji	Azerbaycan–Kazakistan Orta Koridor anlaşmasına katılım daveti (md. 50); ulaşım koridorları stratejisi hazırlanmasına teşvik (md. 48); enerji ağları ve koridorlarına destek (md. 57–58).
Güvenlik	Suçla Mücadele Konseyi anlaşması (md. 26) ve siber güvenlik mutabakatı (md. 27) imza bekliyor; Savunma Sanayii Koleji için imkânın araştırılması teşvik edildi (md. 22).
Dijitalleşme	Dijital İpek Yolu girişimi (md. 54); "Dijital Türk Dünyası" konsepti (md. 69) ve elektronik imzaların tanınmasına dair anlaşma (md. 75) sonuçlanmadı.
Kültür ve eğitim	Ortak alfabe, tarih ve terminoloji çalışmaları sürüyor (md. 8); Türk Üniversiteler Ligi (md. 115) ve Türk Dünyası Yükseköğretim Alanı (md. 116) teklifleri not edildi.
Dış ortaklıklar	TDT+ formatına özel önem atfedildi (md. 157); BM Genel Kurulu ve İslam İş Birliği Teşkilatında gözlemci statüsü için çaba çağrısı yapıldı (md. 154). Kazakistan'ın Rusya teklifi bildiriye girmedi.

Not. İzleme başlıkları Us'un zirve öncesi raporundaki kontrol matrisinden (Tablo 5) alınmıştır; karşılıklar Bölüm I–III'te aktarılan bulgulardan derlenmiştir.

Türkiye'nin ev sahibi ve yeni dönem başkanı olarak öne sürdüğü girişimler de uzlaşı süzgecinden geçmiştir. Bildiri, Türkiye'nin ev sahipliğinde bir Savunma Sanayii Koleji kurulması için imkânın araştırılmasını teşvik etmekle yetinmekte (md. 22), Türk Dünyası Yükseköğretim Alanı girişimini ise not etmektedir (md. 116). Ankara'da lider eşlerinin katılımıyla yapılan Yüksek Onur Kurulu toplantısı memnuniyetle karşılanmış (md. 108), ancak toplantının adını taşıdığı Aile ve Kadın Konseyinin kurulmasına yönelik Türk girişimi de not edilmekle kalmıştır (md. 109). Aynı tutum diğer üyelerin tekliflerine de uygulanmıştır. Kazakistan'ın Uluslararası Su Örgütü teklifi BM sistemindeki yetki alanlarına ilişkin bir

54. Ankara Bildirisi; Anadolu Ajansı, "Türk dünyasının aile fotoğrafında"; Akorda, "Tokayev Addresses the 13th Summit."

kayıtla not edilmiş (md. 83), Azerbaycan'ın Türk Üniversiteler Ligi teklifi de not edilmekle kalmıştır (md. 115).[55]

Ortak paydaya ulaşmayan tekliflerin hangi üyeden geldiğine bakılmaksızın aynı biçimde karşılanması, Teşkilatın uzlaşıya dayalı işleyişinin ev sahibi ülkeyi de bağladığını göstermektedir. Türkiye'nin Teşkilat içindeki rolü; gündemi belirleyen, toplantıları üstlenen ve uzlaşı arayan bir liderliktir. Teşkilatın karar usulü Ankara'ya ortaklarına öncelik dayatacak bir araç vermemekte; bölge devletlerinin yayılmacı ve baskı kurmaya dönük politikalara karşı taşıdığı temkin de aynı sınırı dışarıdan pekiştirmektedir. İlgili çalışmalarda bu temkin Rusya'nın bölgede oluşturduğu "korku iklimi" ile ilişkilendirilmiş, Türkiye'nin ise bölgedeki diğer aktörlerden farklı olarak yayılmacı ve baskı kurma amaçlı bir politika izlemediği vurgulanmıştır.[56] Aynı çalışmalarda Türkiye ile üye devletler arasındaki ilişkilerin karşılıklı rızaya dayandığı belirtilmiş, Kazakistan'ın bölgesel liderlik statüsünün de hegemonya üzerinden okunmasının yanlış olacağı ifade edilmiştir.[57]

D. Ortak paydanın sınırları

Liderlerin konuşmaları, üyelerin Teşkilattan farklı beklentiler taşıdığını ortaya koymaktadır. Türkiye dil, kültür ve kurumsal derinleşmeyi merkeze almış; Kazakistan iktisadi bütünleşmeyi ve bağlantısallığı önceleyen, Teşkilatın askerî ittifaka dönüşmemesi gerektiğini açıkça ifade eden bir çizgi izlemiştir. Özbekistan proje temelli tekliflerle gelmiş; Kırgızistan yatırım ve demiryolu bağlantılarına, Azerbaycan ise bölgesel barış ve güvenliğe ağırlık vermiştir. Bildiri, bu önceliklerin kesiştiği alanlarda ayrıntılı, ayrıştığı alanlarda ise sessizdir.[58]

Tokayev'in Rusya'ya ilişkin teklifi bu ayrışmanın en açık örneğidir. Kazakistan ve Kırgızistan, Rusya ile birlikte Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (KGAÖ) ve Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) üyesidir. İlgili çalışmalarda, KGAÖ bünyesindeki kriz komisyonlarının üye devletlerin kendi başlarına üstesinden gelemedikleri durumlarda örgütün müdahalesinin yolunu açarak Rusya'nın bölge üzerindeki askerî ve siyasi tahakkümünü genişlettiği, Güney Kafkasya'da ise Rusya'nın kendi bölgesel güvenlik anlayışını öne çıkardığı ileri sürülmüştür.[59] KGAÖ'nün Kazakistan'daki olaylara Rusya öncülüğünde müdahale etmesi ve örgüt üyesi Kırgızistan'ın bu müdahaleye ortak olmak istememesi de ittifak içindeki güvenlik ikileminin bir örneği olarak gösterilmiştir.[60] Kazakistan'ın büyük güçlerle dengeli ilişkiler yürütmeyi esas alan çok yönlü dış siyaseti de hesaba katıldığında, teklif ile askerî

55. Ankara Bildirisi; DHA, "Ankara Bildirisi imzalandı"; "Defense industry college," *Türkiye Today*.
56. Zengin ve Topsakal, "Orta Asya'da Rusya (Y)etkisi"; Zengin, "Türkiye'nin Büyük Stratejisi," e313.
57. Zengin, "Türkiye'nin Büyük Stratejisi," e308; Zengin ve Topsakal, "Türk Dünyası, Türkiye ve Rıza," 1–5; Alperen Kürşad Zengin, "Central Asian Security and Kazakhstan's Regional Leadership Status," *Bulletin MILF*, sy. 3 (47) (2021): 78.
58. Akorda, "Tokayev Addresses the 13th Summit"; "Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi'nde kritik mesajlar," *Habertürk*; Anadolu Ajansı, "Türk dünyasının aile fotoğrafında."
59. Alperen Kürşad Zengin ve İlyas Topsakal, "Gordian Knot in Central Asia Regional Security Complex: A Multi-Vector Analysis," *Eurasian Research Journal* 2, sy. 2 (2020): 27–28; Alperen Kürşad Zengin, "Rusya ve Çin Engizisyonu Altında Orta Asya Türk Devletleri," *ATASAREN Bülten*, sy. 5 (Mart 2022): 17–18; Zengin ve Topsakal, "Orta Asya'da Rusya (Y)etkisi"; Alperen Kürşad Zengin, "Türkiye'nin Rusya ile İlişkilerinde Jeopolitik Güvenliğini 'Kerteriz Almak'," *ATASAREN Bülten*, sy. 4 (Ekim 2021): 55.
60. İlyas Topsakal ve Alperen Kürşad Zengin, "Vol. II: Yükselen Güçler için Güvenlik Politikası Stratejileri: Akıllı Uyum ve Esnek Rekabet," *Kriter* 8, sy. 81 (Temmuz-Ağustos 2023).

ittifak vurgusu, Astana'nın Teşkilatın Moskova'da karşıt bir blok olarak algılanmasını önleme kaygısı olarak okunabilir.[61] Teklif bildiriye girmemiş, Rusya'nın katılımına ilişkin bir mutabakat da duyurulmamıştır. TDT+ formatında üçüncü taraflarla iş birliğinin usullerini belirleyen yönetmelik 7 Mart 2026'da imzalanmış olsa da formata özel önem atfeden madde (md. 157) formatın hangi dış tarafları kapsayacağını belirlememektedir. Bu sebeple meselenin Türkiye'nin dönem başkanlığında yeniden gündeme gelmesi muhtemeldir.[62]

Bu tartışmada Türkiye'nin konumu, Rusya ile münasebetini nasıl kurduğundan bağımsız değildir. Türkiye–Rusya ilişkilerinin ortak çıkarların bulunduğu alanlarda uyuma, çıkarların çatıştığı ya da çakıştığı alanlarda ise askerî gücün karşılıklı kullanımının ertelendiği bir rekabete dayanması gerektiğini savunan "akıllı uyum" ve "esnek rekabet" yaklaşımı, Orta Asya için de önerilmiştir.[63] Milletlerarası iş birliğinin daha esnek ve parçalı biçimlerde gerçekleşeceği bir dönemde TDT+ formatının ölçütlerinin belirlenmesi, bu yaklaşımın Teşkilat düzeyindeki ilk sınavlarından biri olabilir.[64]

Erdoğan İran ile yeniden artan gerginliğe, Tokayev Hürmüz Boğazı'ndaki gelişmelere, Erdoğan ve Bayramov da Azerbaycan–Ermenistan barış sürecine konuşmalarında değinmiştir. Bildiride ise İran, Ermenistan, Rusya ve Rusya–Ukrayna savaşı yer almamaktadır. Oysa Gebele Bildirisi, Azerbaycan ile Ermenistan arasında 8 Ağustos 2025'te varılan anlaşmayı memnuniyetle karşılamıştı.[65] Metin, üyelerin bu ülkelerle farklı düzeylerde münasebet sürdürdüğü meselelerde ortak bir dil kurmaktan kaçınmıştır.[66]

Türkiye'nin öncelikli dış siyaset başlıklarında da bildiri, Ankara'nın millî tutumunun gerisinde kalmıştır. Gazze'ye ilişkin madde BM Güvenlik Konseyinin 2803 sayılı kararını esas almakta, iki devletli çözümü "ilgili BM kararları uyarınca" anmaktadır (md. 15). Gebele Bildirisi'nde yer alan 1967 sınırları temelinde ve başkenti Doğu Kudüs olan Filistin Devleti ifadesi Ankara Bildirisi'nde bulunmamaktadır; Erdoğan ise bu ifadeyi konuşmasında tekrarlamıştır. Bu fark, bildiri dilinin Güvenlik Konseyi kararıyla şekillenen yeni diplomatik çerçeveye uyarlanmasıyla açıklanabileceği gibi, Filistin meselesinde üyeler arasındaki ortak paydanın daraldığına da işaret edebilir.[67]

---

61. Zengin, "Central Asian Security," 77–78; Akorda, "Tokayev Addresses the 13th Summit."
62. Ankara Bildirisi; Rushanabonu Aliakbarova, "Turkic states press on with Asia-Europe transport projects as new opportunities emerge," *Euronews*, 30 Ekim 2026, https://www.euronews.com/2026/10/30/turkic-states-press-on-with-asia-europe-transport-projects-as-new-opportunities-emerge; Türk Devletleri Teşkilatı, "Informal meeting of the Council of Foreign Ministers of the Organization of Turkic States held in Istanbul," Mart 2026, https://turkicstates.org/en/news/informal-meeting-of-the-council-of-foreign-ministers-of-the-organization-of-turkic-states-held-in-istanbul.
63. Alperen Kürşad Zengin ve İlyas Topsakal, "The Intersection of Grand Strategies in Turkey-Russia Relations: Reflections of Smart Alignment and Flexible Competition in the International Arena," *Insight Turkey* 23, sy. 4 (2021): 147–169, https://insightturkey.com/file/1410/the-intersection-of-grand-strategies-in-turkey-russia-relations-reflections-of-smart-alignment-and-flexible-competition-in-the-international-arena; Alperen Kürşad Zengin ve İlyas Topsakal, "Büyük Stratejilerde Örüntü: Türkiye-Rusya İlişkilerinde Akıllı Uyum ve Esnek Rekabet," *Güvenlik Stratejileri Dergisi* 18, sy. 42 (2022): 402–403, https://doi.org/10.17752/guvenlikstrtj.1165759; Topsakal ve Zengin, "Yükselen Güçler için Güvenlik Politikası Stratejileri"; İlyas Topsakal ve Alperen Kürşad Zengin, "Vol. III. Yükselen Türkiye'nin Milli Güvenliği: Jeopolitik Esneme," *Kriter* 8, sy. 82 (Eylül 2023); Zengin ve Topsakal, "Orta Asya'da Rusya (Y)etkisi."
64. Topsakal ve Zengin, "Yeni Dünya Düzensizliğinde İkinci Perde."
65. Türk Devletleri Teşkilatı, "Gabala Declaration," md. 55.
66. Ankara Bildirisi; DHA, "Ankara Bildirisi imzalandı"; Anadolu Ajansı, "Türk dünyasının aile fotoğrafında."
67. Türk Devletleri Teşkilatı, "Gabala Declaration," md. 3; "Gebele Bildirisi'nde Kıbrıs ve Gazze vurgusu," *TGRT Haber*; Anadolu Ajansı, "Ankara Bildirisi yayımlandı"; Anadolu Ajansı, "Türk dünyasının aile fotoğrafında."

Kıbrıs'a ilişkin madde, önceki bildirilerdeki formülü büyük ölçüde korumaktadır (md. 14). Türkiye'nin resmî tutumunda yer alan Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliği ve eşit milletlerarası statüsü ifadesi, Gebele Bildirisi'nde olduğu gibi Ankara'da kabul edilen bildiriye de girmemiştir. KKTC'nin liderler düzeyindeki katılımı ve "Türk dünyasının ayrılmaz bir parçası" nitelemesi korunmuş, ancak statü dili ileri taşınamamıştır. Erhürman'ın zirvede, BM Genel Sekreteri ile Avrupa Komisyonundan Ekim 2026 içinde aldığı mektuplara atıf yaparak izolasyonların sona erdirilmesini gündeme getirmesi, Kıbrıs Türk tarafının bu meseleyi milletlerarası kanallarda zorlamayı sürdürdüğünü göstermektedir.[68]

E. Bağlantısallık gündemi

Üyelerin önceliklerinin en çok kesiştiği alan ulaştırma ve bağlantısallıktır. Tokayev'in aktardığı verilere göre Orta Koridor üzerinden taşınan yük 2026'nın ilk dokuz ayında yüzde 30, transit taşımacılık ise yüzde 90 artmıştır; Tokayev bu artışı Hürmüz Boğazı ve Orta Doğu'daki gelişmelerin küresel lojistiği olumsuz etkilemesiyle birlikte anmıştır.[69] Rusya–Ukrayna savaşının kuzey koridorunu sekteye uğratmasıyla güneydeki koridorların öneminin arttığı daha önce de vurgulanmıştır.[70] Bildiri bu gündemi Zengezur Koridoru, Trans-Afgan Demiryolu, bir ulaşım koridorları stratejisi hazırlanması ve Dijital İpek Yolu üzerinden genişletmektedir.[71]

Orta Asya'nın Batı'ya ve açık denizlere ulaşma güzergâhları karşılaştırıldığında, Azerbaycan ve Türkiye üzerinden geçen Hazar hattının diğer seçeneklere göre daha kazançlı ve sürdürülebilir olabileceği ileri sürülmüştür.[72] Türk dünyasını birbirine bağlayacak Zengezur Koridoru bu hattın en önemli halkası olarak görülmüş; Azerbaycan'ı Nahçıvan üzerinden Türkiye'ye bağlayacak bir güzergâhın Türkiye ile Türk dünyası arasında doğrudan kara bağlantısı anlamına geleceği vurgulanmıştır.[73] Bildiri de Zengezur Koridoru'nu Orta Koridor'a entegrasyon perspektifiyle anarak (md. 46) bu güzergâhı Teşkilatın ortak bağlantısallık gündemine dâhil etmiştir.

Bu alandaki yeni gelişme, Hazar geçişine ilişkin hükûmetler arası bir çerçevenin Azerbaycan ile Kazakistan arasında ikili düzeyde kurulmaya başlanmasıdır. 15 Ekim 2026'da Tokayev ve Aliyev'in katıldığı törende iki ülke, Hazar geçişli 380 kilometrelik fiber optik hattı devreye almış ve Orta Koridor'un geliştirilmesine dair hükûmetler arası anlaşmanın imzalı metinlerini teati etmiştir. Anlaşma ortak bir hukuki çerçeve, altyapının genişletilmesi, ulaştırma ve lojistikte dijitalleşme ile gümrük ve sınır işlemlerinin kolaylaştırılma-

68. Ankara Bildirisi; Türk Devletleri Teşkilatı, "Gabala Declaration," md. 2; "Cumhurbaşkanı Erhürman, TDT Liderler Zirvesi'nde konuştu," *Kıbrıs Today*; Tom Cleaver, "Erhurman to Turkic states: No obstacles to close relations with Turkish Cypriots," *Cyprus Mail*, 30 Ekim 2026, https://cyprus-mail.com/2026/10/30/erhurman-to-turkic-states-no-obstacles-to-close-relations-with-turkish-cypriots.
69. Akorda, "Tokayev Addresses the 13th Summit"; Aliakbarova, "Turkic states press on with Asia-Europe transport projects."
70. İlyas Topsakal ve Alperen Kürşad Zengin, "Kalkınma Yolu Projesi: Küresel, Bölgesel ve Türkiye Açısından Tahliller," *Kriter* 9, sy. 91 (Haziran 2024).
71. Ankara Bildirisi; Dalkılıç, "Ankara Bildirisi."
72. Zengin, "Türkiye'nin Büyük Stratejisi," e313.
73. Topsakal ve Zengin, "Siyasi, Ekonomik ve Kültürel Çıktılar"; İlyas Topsakal, "Nahcivan Koridoru: Stratejik İşbirliğinin Lojistiği," *Kriter* 5, sy. 52 (Aralık 2020); Alperen Kürşad Zengin, "II. Karabağ Savaşı'nda Türk Kazanımları," *ATASAREN Bülten*, sy. 3 (Nisan 2021): 48.

sını öngörmektedir. Bildiri ilgilenen diğer üyeleri bu anlaşmaya katılmaya davet etmektedir (md. 50); koridorun batı ucundaki Türkiye ise anlaşmanın tarafı değildir. Bu anlaşmayla koridorun Hazar kesimindeki yeni hukuki çerçevenin ilk adımlarını Bakü ve Astana atmıştır.[74]

Bununla birlikte koridorun önündeki en somut darboğazlar altyapıyla ilgilidir. Zirveyi değerlendiren yabancı basında, Orta Koridor'un Rusya'yı dolanan bir güzergâh olarak taşıdığı imkânın liman kapasitesi, sınır işlemleri ve altyapı eksikleri sebebiyle sınırlı kaldığına dikkat çekilmiştir. Mirziyoyev'in ortak yönetilecek lojistik merkezleri, Caparov'un sınır işlemlerinin kolaylaştırılması ve Berdimuhamedov'un Türkmenbaşı Limanı teklifleri, aynı darboğazların iki üye ve bir gözlemci tarafından teşhis edildiğini göstermektedir.[75]

Azerbaycan'ın orta vadede Zengezur Koridoru çerçevesinde Türkiye ile kara bağlantısını güçlendirerek Teşkilatın lojistik zincirindeki ve Orta Koridor'daki önemini artırabileceği öngörülmüştür.[76] Türkiye'nin dönem başkanlığında ulaşım koridorları stratejisinin hazırlanmasına öncülük etmesi, 15 Ekim anlaşmasına katılım seçeneğini değerlendirmesi ve bu fiziki darboğazları stratejinin merkezine koyması, Ankara'nın koridordaki rolünü kurumsal düzeye taşıyabilir.

BÖLÜM V

Türkiye'nin Dönem Başkanlığı ve Sonuç

Ankara Zirvesi, Türkiye'nin dönem başkanlığını ev sahipliğinin sağladığı görünürlükle başlatmıştır. Türk Devletleri Medeniyet Parkı'nın açılışı, Türk Dünyası Diyalog Forumu, Yüksek Onur Kurulunun açılış toplantısı ve Türkiye'nin COP31 başkanlığına verilen destek bildiriye yansımıştır (md. 77, 108, 133, 136). Şu kadar ki görünürlük ile sonuç ayrı şeylerdir.[77]

Dönem başkanlığının başarısı, 2027'de Özbekistan'da toplanacak 14. Zirve'ye hangi belgelerin imzaya hazır götürüleceğiyle ölçülecektir. Bu bakımdan öncelik, 2027–2031 Stratejisi ile Stratejik Ortaklık, Ebedî Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması'nın sonuçlandırılmasıdır.

74. Birbayeva, "Trans-Caspian Fiber-Optic Cable"; Arailym Temirgaliyeva, "Kazakhstan, Azerbaijan sign agreement on Middle Corridor development," *Qazinform*, 15 Ekim 2026, https://qazinform.com/news/kazakhstan-azerbaijan-sign-agreement-on-middle-corridor-development-9decf1; Ankara Bildirisi.
75. Aliakbarova, "Turkic states press on with Asia-Europe transport projects"; "Address by the President of the Republic of Uzbekistan," *UzA*; Anadolu Ajansı, "Caparov: Türkiye'nin dönem başkanlığının"; Anadolu Ajansı, "Berdimuhamedov: Türk Devletleri geniş ekonomik imkanlara sahip."
76. Topsakal ve Zengin, "Bölgeselleşmenin Yeni Mimarisi."
77. Ankara Bildirisi.

Siber güvenlik mutabakatı ile hizmetlerin ve yatırımların kolaylaştırılmasına dair anlaşma bu takvimde ikinci sırada gelmektedir.[78]

Bu takvim iki siyasi meselenin yönetimine bağlıdır. Birincisi TDT+ formatının ölçütlerinin belirlenmesidir; Kazakistan'ın Rusya teklifi bu tartışmayı gündeme taşımıştır. İkincisi Macaristan'ın yeni hükûmetiyle Teşkilat arasındaki münasebetin yeniden tanımlanmasıdır.[79]

İki başlıkta da Türkiye'nin etkisi, dönem başkanı olarak gündemi düzenleme ve uzlaşı üretme kabiliyetine dayanacaktır. Bu dönemde Ankara–Taşkent eşgüdümü belirleyici olacaktır. Strateji ve Antlaşma müzakerelerinin dışişleri bakanlıkları düzeyinde yürütüleceği düşünüldüğünde, dönem başkanlığının günlük eşgüdüm yükünü de Dışişleri Bakanlığı taşıyacaktır. Bu itibarla Türkiye'nin Türk dünyasıyla ilişkilerini bakanlık düzeyinde bu alana ayrılmış bir yapı aracılığıyla yürütmesi önerisi, dönem başkanlığı yılında yeniden değerlendirilmeye değerdir.[80] Türkiye'nin kendi jeopolitiğinde bir çekim merkezi olduğu ve büyük stratejisinin stratejik özerklik hedefine dayanması gerektiği yönündeki değerlendirmeler dikkate alındığında, dönem başkanlığı Türkiye için Teşkilat içindeki öncü rolünü kurumsal sonuçlara dönüştürme fırsatıdır.[81]

Nihai hüküm şudur: Ankara Zirvesi bir atılım zirvesi değil, bir geçiş zirvesidir. Teşkilatın gündemi genişlemiş, kurumsal faaliyeti yoğunlaşmış; fakat önümüzdeki beş yıla yön verecek belgeler bir sonraki zirveye kalmıştır. Zirvenin Türkiye bakımından önemi, devraldığı dönem başkanlığının bu belgeleri imzaya hazır hâle getirip getiremeyeceğinde yatmaktadır.

KAYNAKLAR

Kaynakça

Kaynakça, dipnotlarda başvurulan resmî belgeleri, haber kaynaklarını ve akademik çalışmaları içermektedir. Ankara Bildirisi'ne yapılan atıflar madde numaralarıyla verilmiştir. İnternet kaynakları 6 Kasım 2026 itibarıyla kontrol edilmiştir.

1news.az. "13th OTS Summit — Azerbaijan hands over chairmanship to Turkey." 30 Ekim 2026. https://1news.az/en/news/20261030231516857-13th-OTS-Summit-Azerbaijan-hands-over-chairmanship-to-Turkey.

A Haber. "Külliye'de Türkiye-Kazakistan zirvesi! Başkan Erdoğan Tokayev ile görüştü: İlişkiler her alanda güçlenecek." 28 Ekim 2026. https://www.ahaber.com.tr/gundem/2026/10/28/kulliyede-turkiye-kazakistan-zirvesi-baskan-erdogan-tokayev-ile-gorustu.

Aliakbarova, Rushanabonu. "Turkic states press on with Asia-Europe transport projects as new opportunities emerge." *Euronews*, 30 Ekim 2026. https://www.euronews.com/2026/10/30/turkic-states-press-on-with-asia-europe-transport-projects-as-new-opportunities-emerge.

78. Ankara Bildirisi.
79. Akorda, "Tokayev Addresses the 13th Summit."
80. Zengin, "Türkiye'nin Büyük Stratejisi," e314.
81. Topsakal ve Zengin, "Yükselen Türkiye'nin Milli Güvenliği"; Alperen Kürşad Zengin, "Ergenekon'dan Misak-ı Milliye Türkiye'nin Büyük Stratejisi," *ATASAREN Bülten*, sy. 7 (Mayıs 2023): 23–24.

Al Jazeera. "Peter Magyar wins Hungary election, unseating Viktor Orban after 16 years." 12 Nisan 2026. https://www.aljazeera.com/news/2026/4/12/hungary-election-early-results-show-magyars-tisza-ahead-of-orbans-fidesz.

Anadolu Ajansı. "Azerbaycan Dışişleri Bakanı Bayramov: Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki ilişkilerin normalleşme süreci devam etmektedir." *Foreks*, 30 Ekim 2026. https://www.foreks.com/haber/detay/6ae461fa18166a0689d639a6/AA/tr/azerbaycan-disisleri-bakani-bayramov-azerbaycan-ile-ermenistan-arasindaki-iliskilerin-normallesme-sureci-devam-etmektedir-30-10-26/.

Anadolu Ajansı. "Bakan Fidan, Ankara'da Azerbaycanlı mevkidaşı Bayramov ile görüştü." 29 Ekim 2026. https://www.aa.com.tr/tr/gundem/bakan-fidan-ankarada-azerbaycanli-mevkidasi-bayramov-ile-gorustu/4104791.

Anadolu Ajansı. "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Türk dünyasının aile fotoğrafında ayrılığa, gayrılığa, ihtilafa yer yoktur." 30 Ekim 2026. https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-turk-dunyasinin-aile-fotografinda-ayriliga-gayriliga-ihtilafa-yer-yoktur/4105608.

Anadolu Ajansı. "Kırgızistan Cumhurbaşkanı Caparov: Türkiye'nin dönem başkanlığının, ortak çalışmamıza yeni bir ivme kazandıracağına inanıyorum." *Foreks*, 30 Ekim 2026. https://www.foreks.com/haber/detay/6ae4712c18166a0689d63a2f/AA/tr/kirgizistan-cumhurbaskani-caparov-turkiye-nin-donem-baskanliginin-ortak-calismamiza-yeni-bir-ivme-kazandiracagina-inaniyorum-30-10-26/.

Anadolu Ajansı. "Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi Ankara Bildirisi yayımlandı." 30 Ekim 2026. https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turk-devletleri-teskilati-13-zirvesi-ankara-bildirisi-yayimlandi/4106522.

Anadolu Ajansı. "Türk Devletleri Teşkilatı Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı yarın Ankara'da yapılacak." *Foreks*, 28 Ekim 2026. https://www.foreks.com/haber/detay/6ae1c80458b1b941c2092c01/AA/tr/turk-devletleri-teskilati-disisleri-bakanlari-konseyi-toplantisi-yarin-ankara-da-yapilacak-28-10-26/.

Anadolu Ajansı. "Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov: Türk Devletleri geniş ekonomik imkanlara sahip." *Foreks*, 30 Ekim 2026. https://www.foreks.com/haber/detay/6ae4722e58b1b941c2094a6f/AA/tr/turkmenistan-devlet-baskani-berdimuhamedov-turk-devletleri-genis-ekonomik-imkanlara-sahip-30-10-26/.

Basaran, Burcu. "TDT Dışişleri Bakanları Ankara'da bir araya geldi: Gözler 30 Ekim'deki zirvede." *Euronews Türkçe*, 29 Ekim 2026. https://tr.euronews.com/2026/10/29/tdt-disisleri-bakanlari-ankarada-bir-araya-geldi-gozler-30-ekimdeki-zirvede.

Birbayeva, Ayana. "Kazakhstan, Azerbaijan Launch 380-Kilometer Trans-Caspian Fiber-Optic Cable." *The Astana Times*, 15 Ekim 2026. https://astanatimes.com/2026/10/kazakhstan-azerbaijan-launch-380-kilometer-trans-caspian-fiber-optic-cable/.

Birbayeva, Ayana. "Tokayev Highlights Trade Growth, Backs Stronger Cooperation Among Turkic States." *The Astana Times*, 30 Ekim 2026. https://astanatimes.com/2026/10/tokayev-highlights-trade-growth-backs-stronger-cooperation-among-turkic-states/.

BM Genel Kurulu. "Maintenance of International Security: Permanent Neutrality of Turkmenistan." A/RES/50/80 A, 12 Aralık 1995.

BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC). "The Road to Antalya." https://unfccc.int/cop31/the-road-to-antalya.

Bozkürk, Batu. "Türkiye'de TDT Savunma Sanayii Koleji kurulması gündemde: TDT 13. Zirvesi sona erdi." *Cumhuriyet*, 31 Ekim 2026. https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/turkiye-de-tdt-savunma-sanayii-koleji-kurulmasi-gundemde-tdt-13-zirvesi-sona-erdi-2551862.

Cleaver, Tom. "Erhurman to Turkic states: No obstacles to close relations with Turkish Cypriots." *Cyprus Mail*, 30 Ekim 2026. https://cyprus-mail.com/2026/10/30/erhurman-to-turkic-states-no-obstacles-to-close-relations-with-turkish-cypriots.

Daily Sabah. "Turkic states adopt 163-point declaration to deepen strategic ties." 30 Ekim 2026. https://www.dailysabah.com/politics/turkic-states-adopt-163-point-declaration-to-deepen-strategic-ties/news.

Daily Sabah. "Türkiye, Uzbekistan sign 5 deals after Erdoğan-Mirziyoyev talks." 29 Ekim 2026. https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkiye-uzbekistan-sign-5-deals-after-erdogan-mirziyoyev-talks.

Dalkılıç, Cumali. "Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi Ankara Bildirisi." *Timeturk*, 30 Ekim 2026. https://www.timeturk.com/turk-devletleri-teskilati-13-zirvesi-ankara-bildirisi.

DHA. "Emine Erdoğan: 'Kadınların toplum hayatında etkin bir konumları olması, medeniyet coğrafyamıza yabancı bir tecrübe değildir'." 30 Ekim 2026. https://www.dha.com.tr/gundem/emine-erdogan-kadinlarin-toplum-hayatinda-etkin-bir-konumlari-olmasi-medeniyet-cografyamiza-yabanci-bir-tecrube-degildir-2972524.

DHA. "TDT 13'üncü Liderler Zirvesi Ankara Bildirisi imzalandı." 30 Ekim 2026. https://www.dha.com.tr/politika/tdt-13uncu-liderler-zirvesi-ankara-bildirisi-imzalandi-2972577.

DHA. "Türk Dünyası Diyalog Forumu tamamlandı." 1 Kasım 2026. https://www.dha.com.tr/gundem/turk-dunyasi-diyalog-forumu-tamamlandi-2973137.

Economist.kg. "Жапаров предложил провести неформальный саммит ОТГ в Кыргызстане в 2027 году." 30 Ekim 2026. https://economist.kg/vlast/2026/10/30/sammit-otg-2027/.

Evrensel. "Erdoğan-Tokayev görüşmesi: 'Kazakistan'la ilişkiler her alanda ileriye taşınacak'." 28 Ekim 2026. https://www.evrensel.net/haber/6007030/erdogan-tokayev-gorusmesi-kazakistanla-iliskiler-her-alanda-ileriye-tasinacak.

Habertürk. "Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi'nde kritik mesajlar: Dayanışma işbirliğine dönüşmeli." 30 Ekim 2026. https://www.haberturk.com/dunya/turk-devletleri-teskilati-zirvesi-nde-kritik-mesajlar-dayanisma-isbirligine-donusmeli-3923749.

Havadis Gazetesi. "Kırgızistan Cumhurbaşkanı Caparov, TDT Devlet Başkanları Konseyi 13. Zirvesi'nde konuştu." 30 Ekim 2026. https://www.havadiskibris.com/kirgizistan-cumhurbaskani-caparov-tdt-devlet-baskanlari-konseyi-13-zirvesinde-konustu/.

Havadis Gazetesi. "Özbekistan Cumhurbaşkanı Mirziyoyev, TDT Devlet Başkanları Konseyi 13. Zirvesi'nde konuştu." 30 Ekim 2026. https://www.havadiskibris.com/ozbekistan-cumhurbaskani-mirziyoyev-tdt-devlet-baskanlari-konseyi-13-zirvesinde-konustu/.

Havadis Gazetesi. "Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov, TDT Devlet Başkanları Konseyi 13. Zirvesi'nde konuştu." 30 Ekim 2026. https://www.havadiskibris.com/turkmenistan-devlet-baskani-berdimuhamedov-tdt-devlet-baskanlari-konseyi-13-zirvesinde-konustu/.

Hürriyet. "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan TDT Zirvesi'nde ikili görüşmeler." 30 Ekim 2026. https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-serdar-berdimuhammedov-ile-bir-araya-geldi-43360580.

Hürriyet. "Türk Devletleri Teşkilatı 13. Zirvesi Ankara Bildirisi yayımlandı! İşte 163 maddelik bildiriden detaylar..." 30 Ekim 2026. https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-devletleri-teskilatindan-ortak-bildiri-turk-dunyasinin-is-birligi-stratejik-onemde-43360616.

Hürriyet. "Türk dünyasının kalbi Ankara'da atıyor... Cumhurbaşkanı Erdoğan: Önümüzdeki dönemi 'Türk Asrı' ilan edeceğiz." 29 Ekim 2026. https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-dunyasinin-kalbi-ankarada-atiyor-cumhurbaskani-erdogandan-onemli-mesajlar-43359786.

Hürriyet Daily News. "Erdoğan holds bilateral talks after Turkic summit." 30 Ekim 2026. https://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-holds-bilateral-talks-after-turkic-summit-228816.

Interfax-Kazakhstan. "Presidential elections in Kyrgyzstan set for Jan 27, 2027 - presidential decree." 29 Temmuz 2026. https://www.interfax.kz/en/news/81540.

İlkses Gazetesi. "Türkiye ile Özbekistan arasında 5 anlaşma imzalandı." 29 Ekim 2026. https://ilkses.com.tr/gundem/turkiye-ile-ozbekistan-arasinda-5-anlasma-imzalandi-466043.

İşçi Haber. "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Kazakistan'la ticaret hedefimiz 15 milyar dolar." 29 Temmuz 2025. https://www.iscihaber.net/gundem/cumhurbaskani-erdogan-konusuyor/172025.

Kabar. "Budapest hosts first OTS meeting of tax administrations heads." 16 Haziran 2026. https://en.kabar.kg/news/budapest-hosts-first-ots-meeting-of-tax-administrations-heads/.

Kapar kızı, Aziza. "Садыра Жапарова наградили высшим орденом Тюркского мира." *Economist.kg*, 30 Ekim 2026. https://economist.kg/vlast/2026/10/30/zhaparov-orden-tyurkskogo-mira/.

Kaya, Yaşar. "Türkiye ve Kazakistan ticareti rekor seviyeye taşındı: 15 milyar dolar hedefi." *İstanbul Ticaret Gazetesi*, 31 Ekim 2026. https://istanbulticaretgazetesi.com/turkiye-ve-kazakistan-ticareti-rekor-seviyeye-tasindi-15-milyar-dolar-hedefi.

Kazakistan Cumhurbaşkanlığı (Akorda). "Kassym-Jomart Tokayev Addresses the 13th Summit of the Organization of Turkic States." 30 Ekim 2026. https://akorda.kz/en/kassym-jomart-tokayev-addresses-the-13th-summit-of-the-organization-of-turkic-states-319348.

Kıbrıs Today. "Cumhurbaşkanı Erhürman, TDT Liderler Zirvesi'nde konuştu: Kıbrıs Türk halkının dünyayla bütünleşmesi ile Kıbrıs'ta çözüm arayışları birbirini güçlendiren süreçlerdir." 30 Ekim 2026. https://kibristoday.com/178354/.

Kiss, Gabor ve Rita Konya. "Péter Magyar sworn-in as Hungary's new prime minister after landslide April election victory." *Euronews*, 9 Mayıs 2026. https://www.euronews.com/my-europe/2026/05/09/peter-magyar-sworn-in-as-hungarys-new-prime-minister-after-landslide-april-election-victor.

Novruz, Akbar. "Has Hungary lost its appetite for Turkic diplomacy?" *AzerNews*, 30 Ekim 2026. https://www.azernews.az/analysis/266509.html.

NUR.KZ. “Токаев заявил, что Организация тюркских государств не должна превращаться в военный альянс.” 30 Ekim 2026. https://www.nur.kz/politics/universe/2450016-tokaev-zayavil-chto-organizaciya-tyurkskih-gosudarstv-ne-dolzhna-prevrashchatsya-v-voennyy-alyans/.

Omirgazy, Dana. “Kazakhstan and Türkiye Strengthen Strategic Alliance, Target $15 Billion in Trade.” *The Astana Times*, 14 Mayıs 2026. https://astanatimes.com/2026/05/kazakhstan-and-turkiye-strengthen-strategic-alliance-target-15-billion-in-trade/.

Öksüz, Samet. “Beştepe Millet Ormanı hizmete açıldı.” *DHA*, 29 Ekim 2026. https://www.dha.com.tr/politika/bestepe-millet-ormani-hizmete-acildi-2971865.

Özbekistan Dışişleri Bakanlığı. “The new Deputy Minister for Foreign Affairs has been appointed.” 26 Mayıs 2026. https://gov.uz/en/mfa/news/view/170519.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. “President Erdoğan delivers closing remarks at OTS Summit.” 30 Ekim 2026. https://www.iletisim.gov.tr/english/haberler/detay/president-erdogan-delivers-closing-remarks-at-ots-summit.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. “The Council of Foreign Ministers Meeting of the Organization of Turkic States, 29 October 2026, Ankara.” https://www.mfa.gov.tr/turk-devletleri-teskilati-disisleri-bakanlari-konseyi-toplantisi--29-ekim-2026--ankara.en.mfa.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. “No: 276, 18 September 2019, Press Release Regarding the Opening of the Budapest Office of the Turkic Council.” 18 Eylül 2019. https://prague-emb.mfa.gov.tr/Mission/ShowAnnouncement/361407.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. “Participation of Hakan Fidan, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye in the G20 Foreign Ministers’ Meeting, 30-31 October 2026, Atlanta.” https://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-g20-disisleri-bakanlari-toplantisi-na-katilimi-30-31-ekim-2026-atlanta.en.mfa.

Temirgaliyeva, Arailym. “Kazakhstan, Azerbaijan sign agreement on Middle Corridor development.” *Qazinform*, 15 Ekim 2026. https://qazinform.com/news/kazakhstan-azerbaijan-sign-agreement-on-middle-corridor-development-9decf1.

TGRT Haber. “Türk Devletleri Teşkilatı Gebele Bildirisi’nde Kıbrıs ve Gazze vurgusu.” 7 Ekim 2025. https://www.tgrthaber.com/gundem/turk-devletleri-teskilati-gebele-bildirisinde-kibris-ve-gazze-vurgusu-3254397.

The Times of Central Asia. “Uzbek Diplomat Mirvokhid Azimov Appointed Secretary General of Organization of Turkic States.” 31 Ekim 2026. https://timesca.com/uzbek-diplomat-mirvokhid-azimov-appointed-secretary-general-of-organization-of-turkic-states/.

Topsakal, İlyas. “Nahcivan Koridoru: Stratejik İşbirliğinin Lojistiği.” *Kriter* 5, sy. 52 (Aralık 2020).

Topsakal, İlyas ve Alperen Kürşad Zengin. “II. Bölgeselleşmenin Yeni Mimarisi: Bugünden Geleceğe Bakış.” *Kriter* 10, sy. 103 (Temmuz-Ağustos 2025).

Topsakal, İlyas ve Alperen Kürşad Zengin. “Kalkınma Yolu Projesi: Küresel, Bölgesel ve Türkiye Açısından Tahliller.” *Kriter* 9, sy. 91 (Haziran 2024).

Topsakal, İlyas ve Alperen Kürşad Zengin. “Türk Devletleri Teşkilatı: Siyasi, Ekonomik ve Kültürel Çıktılar.” *Kriter* 6, sy. 63 (Aralık 2021).

Topsakal, İlyas ve Alperen Kürşad Zengin. “Vol. I: Yeni Dünya Düzensizliği ve Yükselen Güçler.” *Kriter* 8, sy. 81 (Temmuz-Ağustos 2023).

Topsakal, İlyas ve Alperen Kürşad Zengin. “Vol. II: Yükselen Güçler için Güvenlik Politikası Stratejileri: Akıllı Uyum ve Esnek Rekabet.” *Kriter* 8, sy. 81 (Temmuz-Ağustos 2023).

Topsakal, İlyas ve Alperen Kürşad Zengin. “Vol. III. Yükselen Türkiye’nin Milli Güvenliği: Jeopolitik Esneme.” *Kriter* 8, sy. 82 (Eylül 2023).

Topsakal, İlyas ve Alperen Kürşad Zengin. “Yeni Dünya Düzensizliğinde İkinci Perde: ABD’nin Neo-Egemenlikçiliği.” *Kriter* 10, sy. 103 (Temmuz-Ağustos 2025).

Trend. “Kyrgyzstan reaffirms commitment to strengthening OTS.” 29 Ekim 2026. https://www.trend.az/casia/kyrgyzstan/4240705.html.

Trend. “OTS foreign ministers approve draft final documents for 13th summit.” 29 Ekim 2026. https://www.trend.az/casia/kazakhstan/4240695.html.

TRT Haber. “Cumhurbaşkanı Erdoğan, Mirziyoyev ile bir araya geldi.” 29 Ekim 2026. https://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-erdogan-mirziyoyev-ile-bir-araya-geldi-961629.html.

Türk Devletleri Teşkilatı. “Devlet Başkanları Konseyi 13. Zirvesi Ankara Bildirisi.” Ankara, 30 Ekim 2026, 163 md.

Türk Devletleri Teşkilatı. “Gabala Declaration of the Twelfth Summit of the Organization of Turkic States.” Gebele, 7 Ekim 2025. https://turkicstates.org/u/gabala-declaration-.pdf.

Türk Devletleri Teşkilatı. “Informal meeting of the Council of Foreign Ministers of the Organization of Turkic States held in Istanbul.” Mart 2026. https://turkicstates.org/en/news/informal-meeting-of-the-council-of-foreign-ministers-of-the-organization-of-turkic-states-held-in-istanbul.

Türk Devletleri Teşkilatı. “The informal summit of the Organization of Turkic States convened in Turkistan, Kazakhstan.” Mayıs 2026. https://turkicstates.org/en/news/the-informal-summit-of-the-organization-of-turkic-states-convened-in-turkistan-kazakhstan.

Türkiye Today. “Turkic states eye joint defense industry college in Türkiye under Ankara Declaration.” 30 Ekim 2026. https://www.turkiyetoday.com/region/turkic-states-eye-joint-defense-industry-college-in-turkiye-under-ankara-declaration-3231348.

Us Strateji ve Güvenlik. *Dilde, Fikirde, İşte Birlik: Türk Devletleri Zirveleri ve Kurumsallaşma, 1992–2026*. Us Raporları. Ekim 2026. stratejikus.com.

UzA. “Address by the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev at the Summit of the Organization of Turkic States.” 30 Ekim 2026. https://uza.uz/ar/posts/address-by-the-president-of-the-republic-of-uzbekistan-shavkat-mirziyoyev-at-the-summit-of-the-organization-of-turkic-states_930568.

Yeni Asır. “Başkan Erdoğan Türkmenistan Devlet Başkanı Serdar Berdimuhammedov’la görüştü.” 30 Ekim 2026. https://www.yeniasir.com.tr/gundem/2026/10/30/baskan-erdogan-turkmenistan-devlet-baskani-serdar-berdimuhammedovla-gorustu.

Zakon.kz. “Назначен новый глава МИД Казахстана.” 2 Eylül 2026. https://www.zakon.kz/politika/6530229-naznachen-novyy-glava-mid-kazakhstana.html.

Zengin, Alperen Kürşad. “Central Asian Security and Kazakhstan’s Regional Leadership Status.” *Bulletin MILF*, sy. 3 (47) (2021): 75–79.

Zengin, Alperen Kürşad. “Ergenekon’dan Misak-ı Milliye Türkiye’nin Büyük Stratejisi.” *ATASAREN Bülten*, sy. 7 (Mayıs 2023): 23–31.

Zengin, Alperen Kürşad. “II. Karabağ Savaşı’nda Türk Kazanımları.” *ATASAREN Bülten*, sy. 3 (Nisan 2021): 46–49.

Zengin, Alperen Kürşad. “Rusya ve Çin Engizisyonu Altında Orta Asya Türk Devletleri.” *ATASAREN Bülten*, sy. 5 (Mart 2022): 16–22.

Zengin, Alperen Kürşad. “Türkiye’nin Büyük Stratejisi ve Türk Devletleri Teşkilatı.” *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Türk Devletleri Teşkilatı (Dünü, Bugünü, Yarını) Özel Sayısı (2025): e306–e317. https://doi.org/10.16985/mtad.1628123.

Zengin, Alperen Kürşad. “Türkiye’nin Rusya ile İlişkilerinde Jeopolitik Güvenliğini ‘Kerteriz Almak’.” *ATASAREN Bülten*, sy. 4 (Ekim 2021): 53–56.

Zengin, Alperen Kürşad ve İlyas Topsakal. “Büyük Stratejilerde Örüntü: Türkiye-Rusya İlişkilerinde Akıllı Uyum ve Esnek Rekabet.” *Güvenlik Stratejileri Dergisi* 18, sy. 42 (2022): 387–410. https://doi.org/10.17752/guvenlikstrtj.1165759.

Zengin, Alperen Kürşad ve İlyas Topsakal. “Gordian Knot in Central Asia Regional Security Complex: A Multi-Vector Analysis.” *Eurasian Research Journal* 2, sy. 2 (2020): 19–36.

Zengin, Alperen Kürşad ve İlyas Topsakal. “The Intersection of Grand Strategies in Turkey-Russia Relations: Reflections of Smart Alignment and Flexible Competition in the International Arena.” *Insight Turkey* 23, sy. 4 (2021): 147–169. https://insightturkey.com/file/1410/the-intersection-of-grand-strategies-in-turkey-russia-relations-reflections-of-smart-alignment-and-flexible-competition-in-the-international-arena.

Zengin, Alperen Kürşad ve İlyas Topsakal. “Orta Asya’da Rusya (Y)etkisi: Değişen Dinamikler ve Türkiye.” *Kriter* 7, sy. 73 (Kasım 2022).

Zengin, Alperen Kürşad ve İlyas Topsakal. “Türk Dünyası, Türkiye ve Rıza.” *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Türk Devletleri Teşkilatı Özel Sayısı (Eylül 2022): 1–5. https://gsd.msu.edu.tr/Content/sayilar/dokuman/GSD_TDT_OS_eylul2022/GSD_TDT_OS_092022.pdf.

Us gönüllülerce yürütülür; reklam, sponsorluk ya da bağış almaz. Görüşler yazarlarına aittir.

stratejikus.com